

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः

श्री गुरुभ्यो नमः

हरिः ओं

कृष्ण यजुर्वेदिय तैत्तिरीय संहिता क्रम पाठः

चतुर्थ काण्डे – द्वितीयः प्रश्नः

Table of Contents

4 कृष्ण यजुर्वेदिय तैत्तिरीय संहिता क्रम पाठः	3
4.2 चतुर्थ काण्डे द्वितीयः प्रश्नः – देवयजनग्रहाभिधानं.....	3

=====

चतुर्थ काण्डे – द्वितीयः प्रश्नः – (TS 4.2)

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः

श्री गुरुभ्यो नमः, हरिः ओं

4 कृष्ण यजुर्वेदिय तैत्तिरीय संहिता क्रम पाठः

4.2 चतुर्थ काण्डे द्वितीयः प्रश्नः – देवयजनग्रहाभिधानं

T.S.4.2.1.1 - Kramam

विष्णोः॑ क्रमः॑ । क्रमो॑ ऽसि । अस्य॑भिमाति॒हा । अभिमाति॒हा गाय॑त्रम् ।
अभिमाति॒हेत्य॑भिमाति – हा । गाय॑त्रम् छन्दः॑ । छन्द॑ आ । आ रोह॑ ।
रोह॑ पृथि॒वीम् । पृथि॒वीमनु॑ । अनु॑ वि । वि क्रम॑स्व ।
क्रम॑स्व निर्भक्तः॑ । निर्भक्तः॑ सः । निर्भक्त॑ इति निः-भक्तः॑ । स यम् ।
यम् द्विष्मः॑ । द्विष्मो॑ विष्णोः॑ । विष्णोः॑ क्रमः॑ । क्रमो॑ ऽसि ।
अस्य॑भि॒शस्ति॒हा । अभि॒शस्ति॒हा त्रैष्टु॑भम् ।
अभि॒शस्ति॒हेत्य॑भि॒शस्ति॒-हा । त्रैष्टु॑भम् छन्दः॑ । छन्द॑ आ । आ रोह॑ ।
रोहा॑न्तरि॒क्षम् । अन्तरि॑क्षमनु॑ । अनु॑ वि । वि क्रम॑स्व । क्रम॑स्व
निर्भक्तः॑ । निर्भक्तः॑ सः । निर्भक्त॑ इति निः – भक्तः॑ । स यम् ।
यम् द्विष्मः॑ । द्विष्मो॑ विष्णोः॑ । विष्णोः॑ क्रमः॑ । क्रमो॑ ऽसि ।
अस्य॑राती॒यतः॑ । अराती॒यतो॑ हन्ता । हन्ता॑ जाग॑तम् । जाग॑तम् छन्दः॑ ।

छन्द॑ आ॒ । आ॒ रो॒ह॑ । रो॒ह॑ दि॒वम्॑ । दि॒व॒म॒नु॑ । अ॒नु॒ वि॒ ।
 वि॒ क्र॒म॒स्व॑ । क्र॒म॒स्व॑ नि॒र्भ॒क्तः॑ । नि॒र्भ॒क्तः॑ सः॒ ।
 नि॒र्भ॒क्त॑ इति॒ निः॒ – भ॒क्तः॑ । स॒ यम्॑ । यम्॑ द्वि॒ष्मः॑ । द्वि॒ष्मो॑ वि॒ष्णोः॑ ॥
 वि॒ष्णोः॑ क्र॒मः॑ । 1 (50/55)

T.S.4.2.1.2 - Kramam

क्र॒मो॑ऽसि॒ । अ॒सि॒ श॒त्रू॒य॒तः॑ । श॒त्रू॒य॒तो॑ ह॒न्ता॒ । श॒त्रू॒य॒त॑ इति॒
 श॒त्रु॒ – य॒तः॑ । ह॒न्ता॒ ऽऽनु॑ष्टु॒भम्॑ । आ॒नु॑ष्टु॒भम्॑ छ॒न्दः॑ ।
 आ॒नु॑ष्टु॒भ॒मि॒त्यानु॑ – स्तु॒भम्॑ । छ॒न्द॒ आ॒ । आ॒ रो॒ह॑ । रो॒ह॑ दि॒शः॑ ।
 दि॒शो॑ऽनु॒ । अ॒नु॒ वि॒ । वि॒ क्र॒म॒स्व॑ । क्र॒म॒स्व॑ नि॒र्भ॒क्तः॑ । नि॒र्भ॒क्तः॑ सः॒ ।
 नि॒र्भ॒क्त॑ इति॒ निः॒ – भ॒क्तः॑ । स॒ यम्॑ । यम्॑ द्वि॒ष्मः॑ । द्वि॒ष्म॑ इति॒ द्वि॒ष्मः॑ ॥
 अ॒क्र॒न्द॒द॒ग्निः॑ । अ॒ग्निः॑ स्त॒न॒य॒न् । स्त॒न॒य॒न्नि॒व॑ । इ॒व॒ द्यौः॑ ।
 द्यौः॑ क्षा॒म॒ । क्षा॒मा॒ रे॒रि॒ह॒त् । रे॒रि॒ह॒द् वी॒रु॒धः॑ । वी॒रु॒धः॑ स॒म॒ञ्ज॒न् ।
 स॒म॒ञ्ज॒न्निति॑ स॒म् – अ॒ञ्ज॒न् ॥ स॒द्यो॑ ज॒ज्ञा॒नः॑ । ज॒ज्ञा॒नो॑ वि॒ ।
 वि॒ हि॒ । ही॒म् । ई॒मि॒द्धः॑ । इ॒द्धो॑ अ॒ख्य॒त् । अ॒ख्य॒दा॒ । आ॒ रो॒द॒सी॑ ।
 रो॒द॒सी॑ भा॒नु॒ना॑ ॥ रो॒द॒सी॑ इति॒ रो॒द॒सी॑ । भा॒नु॒ना॑ भा॒ति॒ । भा॒त्य॒न्तः॑ ।
 अ॒न्त॒रि॒त्य॒न्तः॑ ॥ अ॒ग्ने॑ ऽभ्या॒व॒र्ति॒न् । अ॒भ्या॒व॒र्ति॒न्न॒भि॒ ।

चतुर्थ काण्डे – द्वितीयः प्रश्नः – (TS 4.2)

अ॒भ्याव॑र्ति॒न्नित्य॑भि – आव॑र्ति॒न् । अ॒भि नः॑ । न॒ आ । आ॒ वर्त॑स्व ।
व॑र्त॒स्वायु॑षा । आयु॑षा॒ वर्च॑सा । वर्च॑सा॒ सन्या॑ । स॒न्या मे॑धया॑ ।
मे॑धया॒ प्रज॑या । प्रज॑या॒ धने॑न । प्र॒जये॑ति प्र – जया॑ ।
धने॑नेति॒ धने॑न ॥ अ॒ग्ने अ॒ङ्गिरः॑ । 2 (50/56)

T.S.4.2.1.3 - Kramam

अ॒ङ्गिरः॑ श॒तम् । श॒तम् ते॑ । ते॒ सन्तु॑ । स॒न्त्वावृ॑तः ।
आ॒वृ॒तः स॒हस्र॑म् । आ॒वृ॒त इ॒त्या-वृ॑तः । स॒हस्र॑म् ते॑ । त॒ उपा॑वृ॒तः ।
उपा॑वृ॒त इ॒त्युप॑ – आ॒वृ॒तः ॥ ता॒साम् पो॑षस्य । पो॑षस्य पो॒षेण॑ ।
पो॒षेण॑ पुनः॑ । पुन॑र् नः । नो॒ नष्ट॑म् । नष्ट॑मा । आ॒ कृ॒धि । कृ॒धि
पुनः॑ । पुन॑र् नः । नो॒ रयि॑म् । रयि॑ मा । आ॒ कृ॒धि । कृ॒धीति॑ कृ॒धि ॥
पुन॑रू॒र्जा । ऊ॒र्जा नि॑ । नि॒ वर्त॑स्व । वर्त॑स्व पुनः॑ । पुन॑र॒ग्ने ।
अ॒ग्न इ॒षा । इ॒षाऽऽयु॑षा । आयु॑षेत्यायु॑षा ॥ पुन॑र् नः । नः पा॒हि ।
पा॒हि वि॒श्वतः॑ । वि॒श्वत॑ इति॒ वि॒श्वतः॑ ॥ स॒ह र॒य्या । र॒य्या नि॑ ।
नि॒ वर्त॑स्व । वर्त॑स्वाग्ने॑ । अ॒ग्ने पि॒न्वस्व॑ । पि॒न्वस्व॑ धा॒रया॑ । धा॒रये॑ति
धा॒रया॑ ॥ वि॒श्वप्सि॑न्या वि॒श्वतः॑ । वि॒श्वप्सि॑नयेति॒ वि॒श्व – प्सि॑न्या ।

वि॒श्वत॒स्प॒रि । प॒रीति॒ परि॒ ॥ उ॒दु॒त्त॒मम् । उ॒त्त॒मं व॑रुण ।

उ॒त्त॒म॒मित्यु॑त् - त॒मम् । व॒रुण॑ पा॒शम् । पा॒श॒म॒स्मत् ।

अ॒स्मद॑व । अ॒वा॒ध॒मम् । अ॒ध॒मं वि॑ । 3 (50/53)

T.S.4.2.1.4 - Kramam

वि॒ म॒द्ध्य॒मम् । म॒द्ध्य॒म॒ श्र॒थाय॑ । श्र॒थाये॑ति॒ श्र॒थाय॑ ॥ अ॒था व॑यम् ।

व॒य॒मादि॑त्य । आ॒दि॒त्य व्र॑ते । व्र॑ते तव । तव॑ना॒ग॒सः । अ॒ना॒ग॒सो

अ॒दि॒तये॑ । अ॒दि॒तये॑ स्याम । स्या॑मेति॒ स्याम॑ ॥ आ त्वा॑ ॥

त्वा॒ऽहा॒र॒ष॒म् । आ॒हा॒र॒ष॒म॒न्तः । अ॒न्त॒र॒भूः । अ॒भू॒र्ध्रु॒वः ।

ध्रु॒व॒स्तिष्ठ॑ । ति॒ष्ठा॒वि॒चा॒च॒लिः । अ॒वि॒चा॒च॒लि॒रि॒त्य॒वि - चा॒च॒लिः ॥

वि॒श॒स्त्वा । त्वा॒ सर्वाः॑ । सर्वा॑ वा॒ञ्छ॒न्तु । वा॒ञ्छ॒न्त्व॒स्मिन् ।

अ॒स्मिन् रा॒ष्ट्रम् । रा॒ष्ट्र॒म॒धि । अ॒धि श्र॑य । श्र॑येति॒ श्र॑य ॥ अ॒ग्रे बृ॒हन् ।

बृ॒ह॒न्नु॒ष॒साम् । उ॒ष॒सामू॒र्ध्वः । ऊ॒र्ध्वो अ॒स्थात् ।

अ॒स्थान् नि॒र्ज॒ग्मि॒वान् । नि॒र्ज॒ग्मि॒वान् त॒म॒सः । नि॒र्ज॒ग्मि॒वानि॑ति

निः - ज॒ग्मि॒वान् । त॒म॒सो ज्यो॑तिषा । ज्यो॑तिषा । आ॒ऽगा॑त् ।

अ॒गा॒दि॒त्य॒गात् ॥ अ॒ग्नि॒र्भा॒नुना॑ । भा॒नुना॑ रु॒श॒ता । रु॒श॒ता स्व॑ङ्गः ।

स्व॑ङ्ग आ । स्व॑ङ्ग इति॒ सु - अ॒ङ्गः । आ जा॑तः । जा॑तो वि॒श्वा॑ ॥

चतुर्थ काण्डे – द्वितीयः प्रश्नः – (TS 4.2)

वि॒श्वा स॒द्मानि॑ । स॒द्मान्य॑प्राः । अ॒प्रा इ॒त्यप्राः॑ ॥ सीद॒ त्वम् ।

त्वम् मा॒तुः । मा॒तुर॒स्याः । अ॒स्या उप॑स्थे ॥ 4 (50/52)

T.S.4.2.1.5 - Kramam

उप॑स्थे वि॒श्वा॒नि । उप॑स्थ इ॒त्युप॑ – स्थे । वि॒श्वा॒न्यग्ने॑ ।

अ॒ग्ने व॒युना॑नि । व॒युना॑नि वि॒द्वान् । वि॒द्वानि॑ति वि॒द्वान् ॥ मैना॑म् ।

ए॒नाम॑र्चिषा । अ॒र्चिषा॑ मा । मा तप॑सा । तप॑साऽभि । अ॒भि शू॑शुचः ।

शू॑शुचोऽन्तः । अ॒न्तर॑स्याम् । अ॒स्याꣳ शु॒क्रज्यो॑तिः । शु॒क्रज्यो॑तिर्

वि । शु॒क्रज्यो॑तिरिति शु॒क्र – ज्यो॑तिः । वि भा॑हि । भा॒हीति॑ भाहि ॥

अ॒न्तर॑ग्ने । अ॒ग्ने रु॒चा । रु॒चा त्वम् । त्वमु॒खायै॑ । उ॒खायै॑ स॒दने॑ ।

स॒दने॑ स्वे । स्व इति॑ स्वे ॥ तस्या॒स्त्वम् । त्वꣳ हर॑सा ।

हर॑सा तप॑न् । तप॑न् जा॒तवे॑दः । जा॒तवे॑दः शि॒वः । जा॒तवे॑द इति॑

जा॒त – वे॑दः । शि॒वो भव॑ । भवे॑ति भव ॥ शि॒वो भू॒त्वा ।

भू॒त्वा म॒ह्यम् । म॒ह्यम॑ग्ने । अ॒ग्नेऽथो॑ । अ॒थो सी॑द । अ॒थो इ॒त्यथो॑ ॥

सी॑द शि॒वः । शि॒वस्त्वम् । त्वमि॑ति त्वम् ॥ शि॒वाः कृ॒त्वा ।

कृ॒त्वा दि॒शः । दि॒शः सर्वाः॑ । सर्वाः॑ स्वा॒म् । स्वां यो॑निम् ।

यो॑निमि॒ह । इ॒हा । आऽस॑दः । अ॒सद॑ इ॒त्यस॑दः ॥

ह॒सः शु॒चि॒षत् ( ) । शु॒चि॒षद् वसुः॑ । शु॒चि॒षदि॒ति शु॒चि - सत् ।
वसु॑रन्तरि॒क्षसत् । अ॒न्तरि॒क्षस॒द्धोता॑ ॥ अ॒न्तरि॒क्षसदि॒त्यन्तरि॒क्ष-सत् ।
हो॒ता वेदि॒षत् । वेदि॒षदि॒तिथिः॑ । वेदि॒षदि॒ति वेदि - सत् ।
अति॑थिर् दुरो॒णसत् । दुरो॒णसदि॒ति दुरो॒ण - सत् । नृ॒षद् वर॑सत् ।
नृ॒षदि॒ति नृ - सत् । वर॑सदृ॒तसत् । वर॑सदि॒ति वर - सत् । ऋ॒तसद्
व्यो॒मसत् । ऋ॒तसदि॒त्यृत - सत् । व्यो॒मसद॒ब्जाः । व्यो॒मसदि॒ति
व्यो॒म - सत् । अ॒ब्जा गो॒जाः । अ॒ब्जा इत्यप् - जाः । गो॒जा
ऋ॒तजाः । गो॒जा इति॑ गो - जाः । ऋ॒तजा अ॒द्रिजाः । ऋ॒तजा
इत्यृ॒त - जाः । अ॒द्रिजा ऋ॒तम् । अ॒द्रिजा इत्य॒द्रि - जाः ।
ऋ॒तम् बृ॒हत् । बृ॒हदि॒ति बृ॒हत् ॥ 5 (66/81)

(दि॒वम॒नु वि क्र॒मस्व॒ निर्भ॑क्तः स यन् द्वि॒ष्मो वि॒ष्णो - ब्र॒ह्म॒नाग्ने॑ -
ऽथ॒म - म॒स्याः - शु॒चि॒षत् - षोड॑श च) (A1)

T.S.4.2.2.1 - Kramam

दि॒वस्प॑रि । परि॑ प्र॒थम॑म् । प्र॒थम॑म् ज॒ज्ञे । ज॒ज्ञे अ॒ग्निः ।
अ॒ग्निर॒स्मत् । अ॒स्मद् द्वि॒तीय॑म् । द्वि॒तीय॑म् परि॑ । परि॑ जा॒तवे॑दाः ।
जा॒तवे॑दा इति॑ जा॒त - वे॒दाः ॥ तृ॒तीय॑म॒प्सु । अ॒प्सु नृ॒मणाः॑ ॥

चतुर्थ काण्डे - द्वितीयः प्रश्नः - (TS 4.2)

अ॒प्सि॒त्यप् - सु । नृ॒म॒णा अज॒स्रम् । नृ॒म॒णा इति नृ - म॒नाः ।
अज॒स्रमि॒न्धानः । इ॒न्धान ए॒नम् । ए॒नम् ज॒रते । ज॒रते स्वा॒धीः ।
स्वा॒धीरिति स्व - धीः ॥ वि॒द्वा ते । ते अ॒ग्ने । अ॒ग्ने त्रे॒धा ।
त्रे॒धा त्रया॑णि । त्रया॑णि वि॒द्वा । वि॒द्वा ते । ते स॒द्वा । स॒द्वा वि॒भृत॑म् ।
वि॒भृत॑म् पु॒रु॒त्रा । वि॒भृत॑मिति वि - भृ॒तम् । पु॒रु॒त्रेति पु॒रु - त्रा ॥
वि॒द्वा ते । ते ना॒म । ना॒म प॒रम॑म् । प॒रम॑म् गु॒हा । गु॒हा यत् ।
यद् वि॒द्वा । वि॒द्वा तम् । तमु॒थ्सम् । उ॒थ्सं य॑तः । यत॑ आ॒जग॑न्थ ।
आ॒जग॑न्थेत्या-ज॒गन्थ ॥ स॒मु॒द्रे त्वा । त्वा नृ॒म॒णाः । नृ॒म॒णा अ॒प्सु ।
नृ॒म॒णा इति नृ - म॒नाः । अ॒प्स्वन्तः । अ॒प्सि॒त्यप् - सु ।
अ॒न्तर् नृ॒चक्षाः । नृ॒चक्षा ई॒धे । नृ॒चक्षा इति नृ - चक्षाः ।
ई॒धे दि॒वः । दि॒वो अ॒ग्ने । अ॒ग्न ऊ॒धन् । ऊ॒धन्नित्यू॒धन् ॥
तृ॒तीये॑ त्वा । त्वा रज॑सि । 6 (50/56)

T.S.4.2.2.2 - Kramam

रज॑सि तस्मि॒न्वा॒सम् । तस्मि॒न्वा॒समृ॒तस्य॑ । ऋ॒तस्य॑ यो॒नौ ।
यो॒नौ म॒हिषाः । म॒हिषा अ॒हि॒न्वन् । अ॒हि॒न्वन्नित्यू॒हि॒न्वन् ॥

अ॒क्र॒न्द॒द॒ग्निः । अ॒ग्निः स्त॒नय॑न् । स्त॒नय॑न्नि॒व । इ॒व द्यौः ।
 द्यौः क्षा॒म । क्षा॒मा रे॒रिह॑त् । रे॒रिह॑द् वी॒रुधः॑ । वी॒रुधः॑ स॒मज्ज॑न् ।
 स॒मज्ज॑न्निति॒ सम् - अ॒ज्ज॑न् ॥ स॒द्यो ज॒ज्ञानः॑ । ज॒ज्ञानो॑ वि ।
 वि हि । ही॒म् । ई॒मि॒द्धः । इ॒द्धो अ॒ख्य॑त् । अ॒ख्य॑दा । आ रो॒दसी॑ ।
 रो॒दसी॑ भा॒नुना॑ ॥ रो॒दसी॑ इति॒ रो॒दसी॑ । भा॒नुना॑ भा॒ति । भा॒त्यन्तः॑ ।
 अ॒न्तरि॑त्यन्तः ॥ उ॒शिक् पा॒वकः॑ । पा॒वको॑ अ॒रतिः॑ ।
 अ॒रतिः॑ सु॒मेधाः॑ । सु॒मेधा॑ म॒र्तेषु॑ । सु॒मेधा॑ इति॒ सु - मे॒धाः ।
 म॒र्तेष्व॒ग्निः । अ॒ग्निर॑मृतः । अ॒मृतो॑ नि । नि धा॒यि । धा॒यीति॑ धा॒यि ॥
 इ॒यर्ति॑ धू॒मम् । धू॒मम॑रु॒षम् । अ॒रुषं॑ भ॒रिभ्र॑त् । भ॒रिभ्र॑दुत् । उ॒च्छु॒क्रेण॑ ।
 शु॒क्रेण॑ शो॒चिषा॑ । शो॒चिषा॑ द्या॒म् । द्या॒मि॒नक्ष॑त् । इ॒नक्ष॑दिती॒नक्ष॑त् ॥
 वि॒श्वस्य॑ के॒तुः । के॒तुर् भु॒वन॑स्य । भु॒वन॑स्य गर्भः॑ । गर्भ॑ आ ।
 आ रो॒दसी॑ । 7 (50/52)

T.S.4.2.2.3 - Kramam

रो॒दसी॑ अ॒पृणा॑त् । रो॒दसी॑ इति॒ रो॒दसी॑ । अ॒पृणा॑ज् जा॒यमा॑नः ।
 जा॒यमा॑न इति॒ जा॒यमा॑नः ॥ वी॒डु॒म् चि॑त् । चि॒दद्रि॑म् । अ॒द्रि॒मभि॑नत् ।
 अ॒भि॒नत् प॒राय॑न् । प॒राय॑न् ज॒नाः । प॒राय॑न्निति॒ प॒रा - य॑न् ।

चतुर्थ काण्डे – द्वितीयः प्रश्नः – (TS 4.2)

जना॑ यत् । यद॑ग्निम् । अ॒ग्निम॑यजन्त । अ॒यजन्त॑ पञ्च । पञ्चै॑ति
पञ्च ॥ श्री॑णामु॒दारः । उ॒दारो॑ ध॒रुणः॑ । ध॒रुणो॑ र॒यीणाम् । र॒यीणाम्
म॒नीषा॑णाम् । म॒नीषा॑णाम् प्रा॒र्पणः॑ । प्रा॒र्पणः॑ सोम॑गोपाः । प्रा॒र्पण॑ इति॑
प्र – अ॒र्पणः॑ । सोम॑गोपा इति॑ सोम॑ – गो॒पाः ॥ वसोः॑ सूनुः॑ ।
सूनुः॑ सह॑सः । सह॑सो अ॒प्सु । अ॒प्सु रा॒जा । अ॒प्सिस्व॑त्यप् – सु ।
रा॒जा वि॑ । वि॑ भा॒ति । भा॒त्यग्रै॑ । अ॒ग्र उ॒षसाम् । उ॒षसा॑मिधानः॑ ।
इ॒धान॑ इती॒धानः॑ ॥ यस्तै॑ । ते॒ अद्य॑ । अद्य॑ कृ॒णवत् । कृ॒णवद्
भद्र॑शोचे । भद्र॑शोचेऽपू॒पम् । भद्र॑शोच॒ इति॑ भद्र॑ – शो॒चे । अ॒पूपम्
दे॒व । दे॒व घृ॒तव॑न्तम् । घृ॒तव॑न्तम॒ग्ने । घृ॒तव॑न्तमि॒ति घृ॒त – व॑न्तम् ।
अ॒ग्न इ॒त्यग्ने॑ ॥ प्र॒ तम् । तम् न॑य । न॒य प्र॒तराम् । प्र॒तरां॑ व॒स्यः ।
प्र॒तरा॑मि॒ति प्र – त॒राम् । व॒स्यो अ॒च्छ । अ॒च्छा॒भि । अ॒भि द्यु॒म्नम् ।
द्यु॒म्नम् दे॒वभ॑क्तम् । दे॒वभ॑क्तं य॒विष्ठ । दे॒वभ॑क्तमि॒ति दे॒व – भ॑क्तम् ।
य॒विष्ठे॑ति॒ यवि॑ष्ठ । आ॒ तम् । 8 (50/58)

T.S.4.2.2.4 - Kramam

तम् भ॑ज । भ॒ज सौ॒श्रव॑सेषु । सौ॒श्रव॑सेष्व॒ग्ने । अ॒ग्न उ॒क्थ॑उ॒क्थे ।
उ॒क्थ॑उ॒क्थ आ॑ । उ॒क्थ॑उ॒क्थ इ॒त्युक्थे॑ – उ॒क्थे॑ । आ॒ भज॑ ।

भ॒ज॒ श॒स्य॒मा॒ने॒ । श॒स्य॒मा॒न् इति॑ श॒स्य॒मा॒ने॒ ॥ प्रि॒यः॑ सूर्ये॑ ।
 सूर्ये॑ प्रि॒यः । प्रि॒यो अ॒ग्ना । अ॒ग्ना भ॒वाति॑ । भ॒वा॒त्यु॒त् । उ॒ज् जा॒तेन॑ ।
 जा॒तेन॑ भि॒नद॑त् । भि॒नद॑दुत् । उ॒ज् ज॒नित्वैः॑ । ज॒नित्वै॒रिति॑ ज॒नित्वैः॑ ॥
 त्वा॒मग्ने॑ । अ॒ग्ने य॒जमा॑नाः । य॒जमा॑ना अनु॑ । अनु॑ द्यून् ।
 द्यून् वि॒श्वा । वि॒श्वा व॒सूनि॑ । व॒सूनि॑ दधि॒रे । दधि॒रे वा॒र्याणि॑ ।
 वा॒र्याणी॑ति वा॒र्याणि॑ ॥ त्वया॑ सह । सह॑ द्र॒विण॑म् । द्र॒विण॑मिच्छ॒मा॒नाः ।
 इच्छ॒मा॒ना व्र॒जम् । व्र॒जम् गो॒मन्त॑म् । गो॒मन्त॑मु॒शिजः॑ । गो॒मन्त॑मि॒ति
 गो॒ – म॒न्तम् । उ॒शिजो॑ वि । वि व॒व्रुः । व॒व्रुरि॑ति व॒व्रुः ॥ दृ॒शा॒नो
 रु॒क्मः॑ । रु॒क्म उ॒र्व्या । उ॒र्व्या वि । व्य॒द्यौत् । अ॒द्यौद् दु॒र्मर्ष॑म् ।
 दु॒र्मर्ष॑मायुः । दु॒र्मर्ष॑मि॒ति दुः–मर्ष॑म् । आ॒युः श्रि॒ये ।
 श्रि॒ये रु॒चा॒नः । रु॒चा॒न इति॑ रु॒चा॒नः ॥ अ॒ग्नि॒रमृ॑तः । अ॒मृ॒तो अ॒भव॑त् ।
 अ॒भव॑द् वयो॒भिः । वयो॒भिर् यत् । वयो॒भिरि॑ति व॒यः – भिः॑ । यदे॒नम् ।
 ए॒नम् द्यौः॑ । द्यौ॒रज॑नयत् ( ) । अ॒ज॒नय॑थ् सु॒रेताः॑ ।
 सु॒रेता॑ इति॑ सु – रेताः॑ ॥ 9 (54/58)

(तृ॒तिये॑ त्वा – गर्भ॑ आ – य॒विष्ठाऽऽ – य – च॒त्वारि॑ च) (A2)

चतुर्थ काण्डे – द्वितीयः प्रश्नः – (TS 4.2)

T.S.4.2.3.1 - Kramam

अ॒न्नप॑ते ऽन्न॒स्य । अ॒न्नप॑त इत्य॒न्न – प॑ते । अ॒न्नस्य॑ नः । नो॒ दे॒हि ।
दे॒ह्यन॑मीव॒स्य । अ॒नमी॑व॒स्य शु॒ष्मिणः॑ । शु॒ष्मिण॑ इति॒ शु॒ष्मिणः॑ ॥
प्र॒ प्रदा॑तारम् । प्र॒दा॒तार॑मि॒ति प्र॒ – दा॑तारम् ।
ता॒रिष॑ ऊ॒र्जम् । ऊ॒र्जम् नः॑ । नो॒ धे॒हि । धे॒हि द्वि॒पदे॑ । द्वि॒पदे॑ चतु॒ष्पदे॑ ।
द्वि॒पद॑ इति॒ द्वि – प॑दे । चतु॒ष्पद॑ इति॒ चतुः॑ – प॑दे ॥ उ॒दु । उ॒ त्वा ।
त्वा वि॒श्वे । वि॒श्वे दे॒वाः । दे॒वा अ॒ग्ने । अ॒ग्ने भ॑रन्तु ।
भ॑रन्तु चि॒त्तिभिः॑ । चि॒त्तिभि॑रि॒ति चि॒त्ति – भिः॑ ॥ स नः॑ । नो॒ भव॑ ।
भव॑ शि॒वत॑मः । शि॒वत॑मः सु॒प्रती॑कः । शि॒वत॑म इति॒ शिव॑ – त॒मः ।
सु॒प्रती॑को वि॒भाव॑सुः । सु॒प्रती॑क इति॒ सु – प्र॑तीकः । वि॒भाव॑सु॒रिति॑
वि॒भा-व॑सुः ॥ प्रे॒त् । इ॒दग्ने॑ । अ॒ग्ने ज्यो॑तिष्मान् । ज्यो॑तिष्मान् या॒हि ।
या॒हि शि॒वेभिः॑ । शि॒वेभि॑र॒र्चिभिः॑ । अ॒र्चिभि॑स्त्वम् ।
अ॒र्चिभि॑रि॒त्यर्चि॑ – भिः॑ । त्वमि॒ति त्वम् ॥ बृ॒हद्भि॑र् भा॒नुभिः॑ ।
बृ॒हद्भि॑रि॒ति बृ॒हत् – भिः॑ । भा॒नुभि॑र् भा॒सन् । भा॒नुभि॑रि॒ति भा॒नु-भिः॑ ।
भा॒सन् मा । मा हि॒ंसीः । हि॒ंसी॒स्तनु॑वा । त॒नुवा॑ प्र॒जाः ।

प्र॒जा इति॑ प्र - जाः ॥ स॒मिधा॑ऽग्निम् । स॒मिधेति॑ सम् - इधा॑ ॥
अ॒ग्निम् दु॒वस्य॑त । दु॒वस्य॑त घृ॒तैः । घृ॒तैर् बो॑धयत । बो॒धय॑तातिथिम् ।
अति॑थिमित्यतिथिम् ॥ आ ऽस्मिन् ॥ 10 (50/59)

T.S.4.2.3.2 - Kramam

अ॒स्मिन् ह॒व्या । ह॒व्या जु॑होतन । जु॒होत॑नेति जुहोतन ॥ प्र॒प्राय॑म् ।
प्र॒प्रेति॑ प्र - प्र । अ॒यम॒ग्निः । अ॒ग्निर् भर॑तस्य । भर॑तस्य शृ॒ण्वे ।
शृ॒ण्वे वि॑ । वि यत् । यथ् सूर्यः॑ । सूर्यो॑ न । न रो॑चते । रो॑चते बृ॒हत् ।
बृ॒हद् भाः॑ । भा इति॑ भाः ॥ अ॒भि यः॑ । यः पू॒रुम् । पू॒रुम् पृ॑तनासु ।
पृ॑तनासु त॒स्थौ । त॒स्थौ दी॑दाय । दी॒दाय दै॒व्यः । दै॒व्यो अति॑थिः ।
अति॑थिः शि॒वः । शि॒वो नः॑ । न इति॑ नः ॥ आ॒पो दे॒वीः ।
दे॒वीः प्र॒ति । प्र॒ति गृ॑ह्णीत । गृ॒ह्णीत॑ भस्म । भस्मै॒तत् । ए॒तथ् स्यो॑ने ।
स्यो॑ने कृ॒णु॑ध्वम् । कृ॒णु॑ध्वं सु॒रभौ॑ । सु॒रभा॑वु । उ॒ लो॒के । लो॒क
इति॑ लो॒के ॥ तस्मै॑ नमन्ताम् । नमन्ता॑म् जनयः । जनयः सु॒पत्नीः॑ ।
सु॒पत्नी॑र् मा॒ता । सु॒पत्नी॑रिति सु - पत्नीः॑ । मा॒तेव॑ । इ॒व पु॒त्रम् ।
पु॒त्रम् बि॑भृ॒त । बि॑भृ॒ता सु॑ । स्वे॒नम् । ए॒नमि॑त्ये॒नम् ॥ अ॒प्स्व॒ग्ने ।
अ॒प्स्वि॒त्यप् - सु॑ । अ॒ग्ने स॒धिः । स॒धिष्ट॑व । तव॑ सः । 11 (50/53)

चतुर्थ काण्डे – द्वितीयः प्रश्नः – (TS 4.2)

T.S.4.2.3.3 - Kramam

सौष॑धीः । ओष॑धीर॒नु । अनु॑ रु॒द्ध्यसे॑ । रु॒द्ध्यस॑ इति॑ रु॒द्ध्यसे॑ ॥
गर्भे॑ सन् । सन् जा॒यसे॑ । जा॒यसे॑ पुनः॑ । पुनरि॒ति पुनः॑ ॥ गर्भो॑
असि॑ । अस्योष॑धीनाम् । ओष॑धीनाम् गर्भः॑ । गर्भो॑ वनस्प॑तीनाम् ।
वनस्प॑तीनामिति॑ वनस्प॑तीनाम् ॥ गर्भो॑ विश्व॑स्य । विश्व॑स्य भू॒तस्य॑ ।
भू॒तस्याग्ने॑ । अग्ने॑ गर्भः॑ । गर्भो॑ अपा॒म । अपा॒मसि॑ । असी॒त्यसि॑ ॥
प्रस॒द्य भस्म॑ना । प्रस॒द्येति॑ प्र – सद्य॑ । भस्म॑ना योनि॑म् । योनि॑मपः॑ ।
अप॒श्च । च पृ॒थि॒वीम् । पृ॒थि॒वीमग्ने॑ । अ॒ग्न इत्य॑ग्ने ॥ स॒ꣳसृ॒ज्य
मातृ॑भिः । स॒ꣳसृ॒ज्येति॑ सम् – सृ॒ज्य । मातृ॑भिस्त्वम् । मातृ॑भिरिति॑
मातृ॑ – भिः । त्वम् ज्योति॑ष्मान् । ज्योति॑ष्मान् पुनः॑ । पुनरा॑ ।
आऽसदः॑ । असद॑ इत्य॑सदः ॥ पुनरा॑सद्य॑ । आसद्य॑ सदनम् ।
आसद्ये॒त्या – सद्य॑ । सदन॑मपः॑ । अप॒श्च । च पृ॒थि॒वीम् ।
पृ॒थि॒वीमग्ने॑ । अ॒ग्न इत्य॑ग्ने ॥ शेषे॑ मातुः॑ । मातुर् यथा॑ । यथोप॑स्थे ॥
उप॑स्थेऽन्तः । उप॑स्थ इत्युप॑ – स्थे । अन्तर॑स्याम् ।
अस्याꣳ शिव॑तमः । शिव॑तम॑ इति॑ शिव॑ – तमः॑ ॥ पुनरू॒र्जा ।
ऊ॒र्जा नि॑ । 12 (50/55)

T.S.4.2.3.4 - Kramam

नि॑ वर्त॒स्व । वर्त॒स्व पुनः॑ । पुन॑रग्ने॑ । अ॒ग्न इ॒षा । इ॒षाऽऽयु॑षा ।
 आयु॑षेत्यायु॑षा ॥ पुन॑र् नः । नः॑ पा॒हि । पा॒हि वि॒श्वतः॑ । वि॒श्वत॑ इति॑
 वि॒श्वतः॑ ॥ सह॑ र॒य्या । र॒य्या नि॑ । नि॑ वर्त॒स्व । वर्त॒स्वाग्ने॑ ॥
 अग्ने॑ पि॒न्वस्व॑ । पि॒न्वस्व॑ धा॒रया॑ । धा॒रये॑ति धा॒रया॑ ॥ वि॒श्वप्स्वि॑नया
 वि॒श्वतः॑ । वि॒श्वप्स्वि॑नयेति॑ वि॒श्व-प्स्वि॑नया । वि॒श्वत॑स्प॒रि । प॒रीति॑ परि॑ ॥
 पुन॑स्त्वा । त्वा॑ ऽऽदि॒त्याः । आ॒दि॒त्या रु॒द्राः । रु॒द्रा व॑सवः । व॑सवः
 स॒म् । स॒मिन्ध॑ताम् । इ॒न्ध॒ताम् पुनः॑ । पुन॑र् ब्र॒ह्माणः॑ । ब्र॒ह्माणो॑
 व॒सुनी॑थ । व॒सुनी॑थ य॒ज्ञैः । व॒सुनी॑थेति॑ व॒सु - नी॑थ । य॒ज्ञैरिति॑
 य॒ज्ञैः ॥ घृ॒तेन॑ त्वम् । त्वम् त॒नुवः॑ । त॒नुवो॑ वर्द्ध॒यस्व॑ । वर्द्ध॒यस्व॑
 स॒त्याः । स॒त्याः स॒न्तु । स॒न्तु य॑ज॒मान॑स्य । य॑ज॒मान॑स्य का॒माः ।
 का॒मा इति॑ का॒माः ॥ बो॒धा नः॑ । नो॑ अ॒स्य । अ॒स्य व॑चसः ।
 व॑चसो यवि॒ष्ठ । यवि॒ष्ठ म॒हि॒ष्ठस्य॑ । म॒हि॒ष्ठस्य॑ प्र॒भृत॑स्य । प्र॒भृत॑स्य
 स्व॒धावः॑ । प्र॒भृत॑स्येति॑ प्र - भृत॑स्य । स्व॒धाव॑ इति॑ स्व॒धा - वः॑ ॥
 पी॒यति॑ त्वः । त्वो॑ अनु॒ ( ) । अनु॑ त्वः । त्वो॑ गृ॒णाति॑ ।

चतुर्थ काण्डे – द्वितीयः प्रश्नः – (TS 4.2)

गृ॒णाति॑ व॒न्दारुः॑ । व॒न्दारु॑स्ते । ते॒ त॒नु॒वम् । त॒नु॒वं व॑न्दे । व॒न्दे
अ॒ग्ने । अ॒ग्न इ॒त्यग्ने॑ ॥ स बो॑धि । बो॒धि सू॒रिः । सू॒रिर् म॒घवा॑ ।
म॒घवा॑ व॒सु॒दावा॑ । म॒घवे॑ति म॒घ – वा । व॒सु॒दावा॑ व॒सु॒पतिः॑ ।
व॒सु॒दावे॑ति व॒सु – दा॒वा । व॒सु॒पति॑रिति व॒सु – प॒तिः ॥ यु॒यो॒ध्यस्मत् ।
अ॒स्मद् द्वे॒षाँ॑सि । द्वे॒षाँ॑सीति द्वे॒षाँ॑सि ॥ 13 (66/71)

(आ – तवो – जऽ – नु – षोडश च) (A3)

T.S.4.2.4.1 - Kramam

अ॒पेत॑ । इ॒त वि॑ । वी॒त । इ॒त वि॑ । वि च॑ । च॒ सर्प॑त । सर्प॒तातः॑ ।
अ॒तो ये॑ । ये॒ऽत्र । अ॒त्र स्थ॑ । स्थ॒ पु॒रा॒णाः । पु॒रा॒णा ये॑ । ये च॑ ।
च॒ नू॒तनाः॑ । नू॒तना॑ इति नू॒तनाः॑ ॥ अ॒दादि॑दम् । इ॒दं य॑मः ।
य॒मोऽव॑सानम् । अ॒वसा॑नम् पृ॒थि॒व्याः । अ॒वसा॑नमित्यव – सा॒नम् ।
पृ॒थि॒व्या अ॒क्रन् । अ॒क्रन्नि॑मम् । इ॒मम् पि॒तरः॑ । पि॒तरो॑ लो॒कम् ।
लो॒कम॑स्मै । अ॒स्मा इ॒त्यस्मै॑ ॥ अ॒ग्नेर् भ॑स्म । भ॒स्मासि॑ ।
अ॒स्यग्नेः॑ । अ॒ग्नेः पु॒रीष॑म् । पु॒रीष॑मसि । अ॒सि स॒म्(2)ज्ञा॑नम् ।
स॒म्(2)ज्ञा॑नमसि । स॒म्(2)ज्ञा॑नमिति स॒म् – ज्ञा॑नम् ।
अ॒सि का॒मध॑रणम् । का॒मध॑रणम् म॒यि ।

काम॒धरण॑मिति॒ काम – धरण॑म् । मयि॑ ते । ते काम॒धरण॑म् ।
 काम॒धरण॑म् भूयात् । काम॒धरण॑मिति॒ काम – धरण॑म् ।
 भूया॑दिति॒ भूयात् ॥ सं॒ ँयाः । या वः । वः प्रि॒याः । प्रि॒यास्तनु॑वः ।
 तनु॑वः सम् । सम् प्रि॒या । प्रि॒या हृद॑यानि । हृद॑यानि वः ।
 व इति॑ वः ॥ आ॒त्मा वः । वो अ॒स्तु । अ॒स्तु सम्प्रि॑यः । 14 (50/54)

T.S.4.2.4.2 - Kramam

सम्प्रि॑यः सम्प्रि॑याः । सम्प्रि॑य इति॒ सम् – प्रि॒यः । सम्प्रि॑यास्तनु॑वः ।
 सम्प्रि॑या इति॒ सम् – प्रि॒याः । तनु॑वो मम । ममेति॒ मम ॥
 अय॑ꣳ सः । सो अ॒ग्निः । अ॒ग्निर् यस्मिन् । यस्मिन्त् सोम॑म् ।
 सोम॑मिन्द्रः । इन्द्रः सु॒तम् । सु॒तम् दधे॑ । दधे॑ ज॒ठरे॑ ।
 ज॒ठरे॑ वाव॒शानः॑ । वाव॒शान इति॑ वाव॒शानः॑ ॥ सह॒स्रियं॑ वा॒जम् ।
 वा॒जम॑त्यम् । अत्यम् न । न स॒प्तिम् । स॒प्तिꣳ स॒स॒वान् । स॒स॒वान्त्
 सन् । स॒स॒वानि॑ति स॒स॒वान् । सन्त् स्तू॒यसे॑ । स्तू॒यसे॑ जा॒तवे॑दः ।
 जा॒तवे॑द इति॒ जा॒त – वे॒दः । अ॒ग्ने दि॒वः । दि॒वो अ॒र्णम् ।
 अ॒र्णम॑च्छ । अ॒च्छा जि॒गासि॑ । जि॒गास्य॑च्छ । अ॒च्छा दे॒वान् ।
 दे॒वाꣳ ऊ॒चिषे॑ । ऊ॒चिषे॑ धि॒ष्णि॒याः । धि॒ष्णि॒या ये॑ । य इति॑ ये ॥

चतुर्थ काण्डे – द्वितीयः प्रश्नः – (TS 4.2)

याः परस्तात् । परस्ताद् रोचने । रोचने सूर्यस्य । सूर्यस्य याः ।
याश्च । चावस्तात् । अवस्तादुपतिष्ठन्ते । उपतिष्ठन्त आपः ।
उपतिष्ठन्त इत्युप – तिष्ठन्ते । आप इत्यापः ॥ अग्ने यत् । यत् ते ।
ते दिवि । दिवि वर्चः । वर्चः पृथिव्याम् । पृथिव्यां यत् ।
यदोषधीषु । ओषधीष्वप्सु । 15 (50/54)

T.S.4.2.4.3 - Kramam

अप्सु वा । अप्स्वित्यप् – सु । वा यजत्र । यजत्रेति यजत्र ॥
येनान्तरिक्षम् । अन्तरिक्षमुरु । उर्वततन्थ । आततन्थ त्वेषः ।
आततन्थेत्या – ततन्थ । त्वेषः सः । स भानुः । भानुरर्णवः ।
अर्णवो नृचक्षाः । नृचक्षा इति नृ – चक्षाः ॥ पुरीष्यासो अग्नयः ।
अग्नयः प्रावणेभिः । प्रावणेभिः सजोषसः । प्रावणेभिरिति
प्र – वनेभिः । सजोषस इति स – जोषसः ॥ जुषन्तां हव्यम् ।
हव्यमाहुतम् । आहुतमनमीवाः । आहुतमित्या – हुतम् । अनमीवा
इषः । इषो महीः । महीरिति महीः ॥ इडामग्ने । अग्ने पुरुदंसम् ।
पुरुदंसं सनिम् । पुरुदंसमिति पुरु – दंसम् । सनिम् गोः ।
गोः शश्वत्तमम् । शश्वत्तमं हवमानाय ।

श॒श्व॒त्त॒म॒मि॒ति॒ श॒श्व॒त् - त॒मम् । ह॒व॒मा॒नाय॑ सा॒ध । सा॒धे॒ति॒ सा॒ध ॥
 स्यान् नः । नः॒ सू॒नुः । सू॒नुस्त॑नयः । त॒नयो॑ वि॒जावा॑ ॥ वि॒जावा॑ऽग्ने॑ ।
 वि॒जावे॑ति॒ वि - जा॒वा ॥ अ॒ग्ने सा॑ । सा ते॑ । ते सु॒म॒तिः । सु॒म॒तिर्
 भू॒तु । सु॒म॒तिरि॑ति॒ सु - म॒तिः । भू॒त्वस्मै॑ । अ॒स्मै इ॒त्यस्मै॑ ॥
 अ॒यम् ते॑ । ते यो॒निः । यो॒निर् ऋ॒त्वियः॑ । ऋ॒त्वियो॑ यतः ।
 यतो॑ जा॒तः । जा॒तो अ॒रोच॑थाः । अ॒रोच॑था इ॒त्यरो॑चथाः ॥

तम् जा॒नन् । जा॒नन् अ॒ग्ने । 16 (50/58)

T.S.4.2.4.4 - Kramam

अ॒ग्न आ॑ । आ रो॒ह । रो॒हाथ॑ । अ॒था नः॑ । नो॒ वर्द्ध॑य । वर्द्ध॑या
 र॒यिम् । र॒यिमि॑ति॒ र॒यिम् ॥ चि॒दसि॑ । अ॒सि तया॑ । तया॑ दे॒वतया॑ ।
 दे॒वतया॑ ऽङ्गि॒रस्व॑त् । अ॒ङ्गि॒रस्व॑द् ध्रु॒वा । ध्रु॒वा सी॑द ।
 सी॒द परि॑चित् । परि॒चि॒दसि॑ । परि॒चि॒दि॒ति॒ परि - चि॑त् । अ॒सि तया॑ ॥
 तया॑ दे॒वतया॑ । दे॒वतया॑ ऽङ्गि॒रस्व॑त् । अ॒ङ्गि॒रस्व॑द् ध्रु॒वा । ध्रु॒वा
 सी॑द । सी॒द लो॒कम् । लो॒कम् पृ॒ण । पृ॒ण छि॒द्रम् । छि॒द्रम् पृ॒ण ।
 पृ॒णाथो॑ ॥ अथो॑ सी॒द । अथो॑ इ॒त्यथो॑ ॥ सी॒द शि॒वा । शि॒वा त्व॑म् ।

चतुर्थ काण्डे – द्वितीयः प्रश्नः – (TS 4.2)

त्वमि॒ति त्वम् ॥ इ॒न्द्रा॒ग्नी॒ त्वा॑ ॥ इ॒न्द्रा॒ग्नी॒ इती॑न्द्र – अ॒ग्नी । त्वा॒
बृ॒ह॒स्प॒तिः॑ । बृ॒ह॒स्प॒ति॒रस्मि॑न् । अ॒स्मिन् यो॒नौ॑ । यो॒ना॒वसी॑षदन् ।
अ॒सी॒षद॑न्नित्यसीषदन् ॥ ता अ॒स्य । अ॒स्य सू॒ददो॑हसः । सू॒ददो॑हसः
सो॒मम् । सू॒ददो॑हस इति सू॒द – दो॑हसः । सो॒मं श्री॑णन्ति ।
श्री॒णन्ति॒ पृ॒श्नयः॑ । पृ॒श्नय॑ इति पृ॒श्नयः॑ ॥ जन्म॑न् दे॒वाना॑म् ।
दे॒वानां॑ वि॒शः । वि॒शस्त्रि॑षु । त्रि॒ष्वा । आ रो॒चने॑ । रो॒चने॑ दि॒वः ।
दि॒वः इति॑ दि॒वः ॥ 17 (48/52)

(अ॒स्त्वो – ष॑धीषु – जा॒न – त्र॒ष्टाच॑त्वारि॒ंशच्च॑) (A4)

T.S.4.2.5.1 - Kramam

स॒मि॒तम् । इ॒तं॑ स॒म् । स॒म् क॒ल्पे॑थाम् । क॒ल्पे॑था॒ं स॒म्प्रि॑यौ ।
स॒म्प्रि॑यौ रो॒चिष्णू॑ । स॒म्प्रि॑या॒विति॑ स॒म् – प्रि॒यौ । रो॒चिष्णू॑
सु॒म॒न॒स्य॑मा॒नौ । रो॒चिष्णू॑ इति रो॒चिष्णू॑ । सु॒म॒न॒स्य॑मा॒नावि॑ति
सु – म॒न॒स्य॑मा॒नौ ॥ इ॒षमूर्ज॑म् । ऊ॒र्ज॑म॒भि । अ॒भि स॒म्व॑सा॒नौ ।
स॒म्व॑सा॒नौ स॒म् । स॒म्व॑सा॒नावि॑ति स॒म् – व॑सा॒नौ । सं वाम्॑ ।
वाम् म॒ना॒ंसि॑ । म॒ना॒ंसि॑ स॒म् । सं व्र॑ता । व्र॒ता स॒म् । स॒मु ।
उ चि॒त्ता॒नि । चि॒त्ता॒न्या । आ॒ऽक॒रम् । अ॒क॒रमि॑त्य॒क॒रम् ॥

अ॒ग्ने॑ पु॒री॒ष्य॑ । पु॒री॒ष्या॒धि॒पाः॑ । अ॒धि॒पा॒ भव॑ । अ॒धि॒पा॒ इत्य॑धि-पाः ।
 भ॒वा॒ त्वम्॑ । त्वम् नः । न इति नः ॥ इ॒ष॒मूर्ज॑म् । ऊ॒र्जं॑ य॒ज॒मा॒नाय॑ ।
 य॒ज॒मा॒नाय॑ धे॒हि॒ । धे॒हीति॑ धे॒हि ॥ पु॒री॒ष्य॒स्त्वम्॑ । त्वम॒ग्ने॑ । अ॒ग्ने॑
 रयि॒मान् । रयि॒मान् पु॒ष्टि॒मान् । रयि॒मानि॑ति रयि॒मान् । पु॒ष्टि॒माँ॑ अ॒सि॒ ।
 पु॒ष्टि॒मानि॑ति पु॒ष्टि - मा॒न् । अ॒सीत्य॑सि ॥ शि॒वाः कृ॒त्वा । कृ॒त्वा
 दि॒शः॑ । दि॒शः॑ सर्वाः॑ । सर्वाः॑ स्वा॒म् । स्वां॑ यो॒निम्॑ । यो॒निमि॑ह ।
 इ॒हा । आ॒ऽसदः॑ । अ॒सद॑ इत्य॒सदः॑ ॥ भव॑तम् नः । नः॑ स॒मन॑सौ ।
 स॒मन॑सौ स॒मो॒कसौ॑ । स॒मन॑सा॒वि॒ति॒ स - म॒न॒सौ॑ ।
 स॒मो॒कसा॒वो॒पसौ॑ । स॒मो॒कसा॒वि॒ति॒ सम् - ओ॒क॒सौ॑ । 18 (50/58)

T.S.4.2.5.2 - Kramam

अ॒रे॒पसा॒वि॒त्यो॒पसौ॑ ॥ मा॒ य॒ज्ञम्॑ । य॒ज्ञँ॑ हिँ॒सि॒ष्टम्॑ । हिँ॒सि॒ष्टम्॑ मा॒ ।
 मा॒ य॒ज्ञप॑तिम् । य॒ज्ञप॑तिम् जा॒तवे॑दसौ । य॒ज्ञप॑तिमि॒ति॒ य॒ज्ञ - प॑तिम् ।
 जा॒तवे॑दसौ शि॒वौ । जा॒तवे॑दसा॒वि॒ति॒ जा॒त - वे॑दसौ । शि॒वौ भव॑तम् ।
 भव॑तम॒द्य॒ । अ॒द्य नः॑ । न इति नः ॥ मा॒ते॒व॑ । इ॒व पु॒त्रम्॑ । पु॒त्रम्
 पृ॒थि॒वी॒ । पृ॒थि॒वी पु॒री॒ष्यम्॑ । पु॒री॒ष्यम॒ग्निम्॑ । अ॒ग्निँ॑ स्वे॒ । स्वे॒ यो॒नौ॑ ।
 यो॒ना॒वभाः॑ । अ॒भा॒रु॒खा॒ । उ॒खे॒त्यु॒खा॒ ॥ तां॑ वि॒श्वैः॑ । वि॒श्वैर् दे॒वैः॑ ।

चतुर्थ काण्डे – द्वितीयः प्रश्नः – (TS 4.2)

दे॒वैर् ऋ॒तुभिः॑ । ऋ॒तुभिः॑ सम्॒वि॒दानः॑ । ऋ॒तुभि॒रित्यु॒तु – भिः॑ ।
सम्॒वि॒दानः॑ प्र॒जाप॑तिः । सम्॒वि॒दान॑ इति॒ सम् – वि॒दानः॑ । प्र॒जाप॑तिर्
वि॒श्वक॑र्मा । प्र॒जाप॑तिरिति॒ प्र॒जा – प॑तिः । वि॒श्वक॑र्मा वि । वि॒श्वक॑र्मेति॒
वि॒श्व – क॑र्मा । वि मुञ्च॑तु । मुञ्च॑त्विति॒ मुञ्च॑तु ॥ यद॒स्य । अ॒स्य
पा॒रे । पा॒रे रज॑सः । रज॑सः शु॒क्रम् । शु॒क्रम् ज्यो॑तिः । ज्यो॑तिरजा॒यत॑ ।
अजा॒यते॒त्यजा॒यत॑ ॥ तम् नः॑ । नः प॒रु॒षत् । प॒रु॒षद॑ति । अति॒ द्विषः॑ ।
द्विषो॑ऽग्ने॑ । अ॒ग्ने॑ वैश्वा॒नर॑ । वैश्वा॒नर॑ स्वाहा॑ । स्वाहे॑ति॒ स्वाहा॑ ॥

नमः॑ सु । सु ते॑ । ते नि॒र्ऋ॒ते । नि॒र्ऋ॒ते वि॒श्वरू॑पे ।
नि॒र्ऋ॒त इति॑ निः – ऋ॒ते । वि॒श्वरू॑पेऽय॒स्मय॑म् ।

वि॒श्वरू॑प इति॒ वि॒श्व – रू॒पे । 19 (50/58)

T.S.4.2.5.3 - Kramam

अ॒य॒स्मय॑म् वि॒ । वि चृ॑त । चृ॒ता ब॒न्धम् । ब॒न्धमे॒तम् । ए॒तमि॒त्ये॒तम् ॥
यमे॒न त्व॑म् । त्वं य॒म्या॑ । य॒म्या॑ सम्॒वि॒दाना॑ । सम्॒वि॒दानो॒त्त॒मम् ।
सम्॒वि॒दाने॑ति॒ सम् – वि॒दाना॑ । उ॒त्त॒मम् ना॒कम् ।
उ॒त्त॒ममि॒त्यु॒त् – त॒मम् । ना॒कम॑धि । अ॒धि रो॑हय । रो॒हये॒मम् ।
इ॒ममि॒ती॒मम् ॥ यत् ते॑ । ते दे॒वी । दे॒वी नि॒र्ऋ॒तिः ।

नि॒र्ऋ॑तिरा॒ब॒बन्ध॑ । नि॒र्ऋ॑तिरि॒ति निः॑ – ऋ॒तिः॑ । आ॒ब॒बन्ध॑ दा॒म ।
 आ॒ब॒बन्धे॑त्या – ब॒बन्ध॑ । दा॒म ग्री॒वा॒सु । ग्री॒वा॒स्ववि॒च॒र्त्यम् ।
 अ॒वि॒च॒र्त्यमि॒त्यवि॑-च॒र्त्यम् ॥ इ॒दम् ते॑ । ते॒ तत् । तद् वि॑ । वि॒ष्या॑मि ।
 स्या॒म्या॒युषः॑ । आ॒युषो॑ न । न म॒द्द॒ध्यात् । म॒द्द॒ध्याद॑थ । अ॒था जी॒वः ।
 जी॒वः पि॒तुम् । पि॒तुम॑द्धि । अ॒द्धि प्र॑मु॒क्तः । प्र॑मु॒क्त इति॑ प्र – मु॒क्तः ॥
 यस्या॑स्ते । ते॒ अ॒स्याः । अ॒स्याः क्रू॒रे । क्रू॒र आ॒सन् । आ॒सन्
 जु॒होमि॑ । जु॒होम्ये॒षाम् । ए॒षाम् ब॒न्धाना॑म् । ब॒न्धाना॑मव॒स॒र्ज॒नाय॑ ।
 अ॒व॒स॒र्ज॒नाये॑त्यव – स॒र्ज॒नाय ॥ भू॒मि॒रि॒ति । इति॑ त्वा ।
 त्वा ज॒नाः । ज॒नावि॒दुः । वि॒दुर् नि॒र्ऋ॑तिः ।
 नि॒र्ऋ॑तिरि॒ति निः॑ – ऋ॒तिः॑ । 20 (50/54)

T.S.4.2.5.4 - Kramam

इति॑ त्वा । त्वा॒हम् । अ॒हम् परि॑ । परि॑ वे॒द । वे॒द वि॒श्वतः॑ ।
 वि॒श्वत॑ इति॑ वि॒श्वतः॑ ॥ अ॒सु॒न्वन्त॑म॒यज॑मानम् । अ॒यज॑मानमिच्छ ।
 इ॒च्छ स्ते॒नस्य॑ । स्ते॒नस्ये॒त्याम् । इ॒त्याम् त॑स्करस्य । त॑स्करस्या॒नु ।
 अ॒न्वे॒षि । ए॒षीत्ये॑षि ॥ अ॒न्यम॑स्मत् । अ॒स्मदि॑च्छ । इ॒च्छ सा॑ ।

चतुर्थ काण्डे – द्वितीयः प्रश्नः – (TS 4.2)

सा ते॑ । त॒ इत्या॑ । इत्या॑ नमः॑ । नमो॑ देवि॑ । देवि॑ निर्ऋते॑ ।
निर्ऋते॑ तुभ्यम्॑ । निर्ऋत॑ इति॑ निः – ऋते॑ । तुभ्यमस्तु॑ ।
अ॒स्त्वियस्तु॑ ॥ दे॒वीम॒हम् । अ॒हम् निर्ऋतिम्॑ । निर्ऋतिं॑ व॒न्दमानः॑ ।
निर्ऋतिमिति॑ निः – ऋतिम्॑ । व॒न्दमानः॑ पि॒ता । पि॒तेव॑ । इ॒व पु॒त्रम् ।
पु॒त्रम् द॒स्ये । द॒स्ये व॒चोभिः॑ । व॒चोभिरिति॑ वचः॑ – भिः॑ ॥
वि॒श्वस्य॑ या । या जा॒यमानस्य॑ । जा॒यमानस्य॑ वे॒द । वे॒द शि॒रश्शि॒रः ।
शि॒रश्शि॒रः प्र॒ति । शि॒रश्शि॒र इति॑ शि॒रः – शि॒रः । प्र॒ति सू॒री ।
सू॒री वि॑ । वि च॑ष्टे । च॒ष्ट इति॑ च॒ष्टे ॥ नि॒वेशनः॑ स॒ङ्गम॑नः ।
नि॒वेशन॑ इति॑ नि – वे॒शनः॑ । स॒ङ्गम॑नो व॒सूनाम् । स॒ङ्गम॑न इति॑
सम् – ग॑मनः । व॒सूनां वि॒श्वा । वि॒श्वा रू॒पा । रू॒पाऽभि॑ ।
अ॒भि च॑ष्टे । च॒ष्टे श॒चीभिः॑ । 21 (50/55)

T.S.4.2.5.5 - Kramam

श॒चीभिरिति॑ श॒चि – भिः॑ ॥ दे॒व इ॒व । इ॒व स॒विता॑ । स॒विता॑
स॒त्यध॑र्मा । स॒त्यध॑र्मेन्द्रः॑ । स॒त्यध॑र्मेति॑ स॒त्य – ध॑र्मा । इन्द्रो॑ न ।
न त॒स्थौ । त॒स्थौ स॒मरे॑ । स॒मरे॑ प॒थीनाम्॑ । स॒मर॑ इति॑ सम् – अ॒रे ।
प॒थीना॑मिति॑ प॒थीनाम्॑ ॥ सं व॒रत्राः॑ । व॒रत्रा॑ द॒धात॑न । द॒धात॑न निः ।

नि॒रा॒हा॒वान् । आ॒हा॒वान् कृ॒णो॒तन । आ॒हा॒वानि॒त्या – हा॒वान् ।
 कृ॒णो॒तने॒ति कृ॒णो॒तन ॥ सि॒ञ्चाम॑हा अ॒वट॑म् । अ॒वट॑मु॒द्रिण॑म् । उ॒द्रिणं॑
 व॒यम् । व॒यं वि॒श्वा ॥ वि॒श्वाऽहा॑ । अ॒हाऽद॑स्तम् । अ॒दस्त॑म॒क्षित॑म् ।
 अ॒क्षित॑मि॒त्यक्षि॑तम् ॥ निष्कृ॑ताहावम॒वट॑म् । निष्कृ॑ताहावमि॒ति
 निष्कृ॑त – आ॒हा॒वम् । अ॒वट॑ सु॒वर॑त्रम् । सु॒वर॑त्र सु॒षेच॑नम् ।
 सु॒वर॑त्रमि॒ति सु – व॑रत्रम् । सु॒षेच॑नमि॒ति सु – स॑ेचनम् । उ॒द्रिणं॑
 सि॒ञ्चे । सि॒ञ्चे अ॒क्षित॑म् । अ॒क्षित॑मि॒त्यक्षि॑तम् ॥ सी॒रा यु॒ञ्जन्ति॑ ।
 यु॒ञ्जन्ति॑ क॒वयः॑ । क॒वयो॑ यु॒गा । यु॒गा वि॑ । वि॑ त॒न्वते॑ ।
 त॒न्वते॑ पृथक् । पृथ॒गिति॑ पृथक् ॥ धी॒रा दे॒वेषु॑ । दे॒वेषु॑ सु॒म्नया॑ ।
 सु॒म्नये॑ति सु॒म्नया॑ ॥ यु॒नक्त॑ सी॒रा ॥ सी॒रा वि॑ । वि॑ यु॒गा ।
 यु॒गा त॒नोत॑ । त॒नोत॑ कृ॒ते । कृ॒ते यो॒नौ ॥ यो॒नौ व॑पत । व॒पते॑ह ।
 इ॒ह बी॒जम् ॥ 22 (50/55)

T.S.4.2.5.6 - Kramam

बी॒जमि॒ति बी॒जम् ॥ गि॒रा च॑ । च॒ श्रु॒ष्टिः । श्रु॒ष्टिः स॒भराः॑ ।
 स॒भरा॑ अ॒सत् । स॒भरा॑ इति॒ स – भ॒राः । अ॒सन् नः॑ । नो॒ नैदी॑यः ।
 नैदी॑य इत् । इ॒थ् सृ॒ण्या । सृ॒ण्या प॒क्वम् । प॒क्वमा॑ । आ॒ऽयत् ।

चतुर्थ काण्डे – द्वितीयः प्रश्नः – (TS 4.2)

अ॒य॒दि॒त्य॒यत् ॥ ला॒ङ्ग॒लम् प॒वी॒र॒वम् । प॒वी॒र॒व॑ सु॒शे॒वम् ॥
सु॒शे॒व॑ सु॒म॒ति॒त्स॒रु । सु॒शे॒व॒मि॒ति सु – शे॒वम् ॥ सु॒म॒ति॒त्स॒र्वि॒ति
सु॒म॒ति॒त् – स॒रु ॥ उ॒दि॒त् । इ॒त् कृ॒ष॒ति । कृ॒ष॒ति॒ गाम् । गाम॒वि॒म् ।
अ॒वि॒म् प्र॒फ॒र्व्यम् ॥ प्र॒फ॒र्व्यम् च । प्र॒फ॒र्व्य॒मि॒ति प्र – फ॒र्व्यम् ॥
च पी॒व॒रीम् । पी॒व॒री॒मि॒ति पी॒व॒रीम् ॥ प्र॒स्था॒व॒द् रथ॒वा॒ह॒नम् ।
प्र॒स्था॒व॒दि॒ति प्र॒स्थ॒-व॒त् । रथ॒वा॒ह॒न॒मि॒ति रथ॒-वा॒ह॒नम् ॥ शु॒नम् नः ।
नः फा॒लाः ॥ फा॒ला वि । वि तु॒द॒न्तु । तु॒द॒न्तु भू॒मिम् ॥
भू॒मि॑ शु॒नम् । शु॒नम् की॒ना॒शाः । की॒ना॒शा अ॒भि । अ॒भि य॒न्तु ।
य॒न्तु वा॒हान् । वा॒हा॒नि॒ति वा॒हान् ॥ शु॒नम् पर्ज॑न्यः । पर्ज॑न्यो मधु॒ना ।
मधु॒ना प॒यो॒भिः । प॒यो॒भिः शु॒ना॒सी॒रा । प॒यो॒भि॒रि॒ति प॒यः – भिः ।
शु॒ना॒सी॒रा शु॒नम् । शु॒न॒म॒स्मा॒सु । अ॒स्मा॒सु ध॒त्तम् । ध॒त्त॒मि॒ति
ध॒त्तम् ॥ का॒मम् का॒म॒दु॒घे । का॒म॒दु॒घे धु॒क्ष्व । का॒म॒दु॒घ इति
का॒म – दु॒घे । धु॒क्ष्व मि॒त्राय॑ ( ) । मि॒त्राय॑ वरु॒णाय॑ । वरु॒णाय॑ च ।
चेति॑ च ॥ इ॒न्द्रा॒या॒ग्नये॑ । अ॒ग्नये॑ पू॒ष्णे । पू॒ष्ण ओ॒ष॒धी॒भ्यः ।
ओ॒ष॒धी॒भ्यः प्र॒जा॒भ्यः । ओ॒ष॒धी॒भ्य इत्यो॑ष॒धि – भ्यः ।

प्र॒जा॒भ्य॒ इति॑ प्र - जा॒भ्यः॑ ॥ घृ॒तेन॑ सी॒ता । सी॒ता म॒धुना॑ । म॒धुना॑
सम॑क्ता । सम॑क्ता वि॒श्वैः॑ । सम॑केति॒ सम् - अ॒क्ता । वि॒श्वैर् दे॒वैः ।
दे॒वैरनु॑मता । अनु॑मता मरु॒द्भिः॑ । अनु॑मतेत्यनु - म॒ता ।
मरु॒द्भिरिति॑ मरु॒त् - भिः॑ ॥ ऊ॒र्ज॑स्वती पय॑सा । पय॑सा पि॒न्वमा॑ना ।
पि॒न्वमा॑नाऽस्मान् । अ॒स्मान्त् सी॑ते । सी॒ते पय॑सा । पय॑सा
ऽभ्या॑ववृ॒थस्व॑ । अ॒भ्या॑ववृ॒थस्वेत्य॑भि - आव॑वृ॒थस्व॑ ॥ 23 (72/81)

(समो॑कसौ - वि॒श्वरूपे॑ - वि॒दुर्नि॑र॒ऋति॑ - र॒भि च॑ष्ट - इ॒ह -

मि॒त्राय॑ - द्वावि॑ंशतिश्च) (A5)

T.S.4.2.6.1 - Kramam

या जा॒ताः । जा॒ता ओष॑धयः । ओष॑धयो दे॒वेभ्यः॑ । दे॒वेभ्य॑ स्त्रियु॒गम् ।
त्रियु॒गम् पु॒रा । त्रियु॒गमिति॑ त्रि - यु॒गम् । पु॒रेति॑ पु॒रा ॥ म॒न्दामि॑
ब॒भ्रूणा॑म् । ब॒भ्रूणा॑म॒हम् । अ॒हं श॑तम् । श॒तम् धा॑मानि । धा॑मानि
स॒प्त । स॒प्त च॑ । चेति॑ च ॥ श॒तं वः॑ । वो॒ अ॒म्ब । अ॒म्ब धा॑मानि ।
धा॑मानि स॒हस्र॑म् । स॒हस्र॑मु॒त । उ॒त वः॑ । वो॒ रु॒हः । रु॒ह इति॑ रु॒हः ॥
अथा॑ श॒तक्र॑त्वः । श॒तक्र॑त्वो॒ यूय॑म् । श॒तक्र॑त्व इति॑ श॒त - क्र॑त्वः ।

चतुर्थ काण्डे – द्वितीयः प्रश्नः – (TS 4.2)

यू॒य॒मि॒मम् । इ॒मम् मे॑ । मे॒ अ॒गद॒म् । अ॒गद॒म् कृ॒त । कृ॒तेति॑ कृ॒त ॥
पु॒ष्पा॒वतीः॑ प्र॒सू॒वतीः॑ । पु॒ष्पा॒वती॒रिति॑ पु॒ष्प – व॒तीः ।
प्र॒सू॒वतीः॑ फ॒लिनीः॑ । प्र॒सू॒वती॒रिति॑ प्र – सू॒वतीः॑ । फ॒लिनी॒रफ॒लाः ।
अ॒फ॒ला उ॒त । उ॒तेत्यु॒त ॥ अ॒श्वा इ॒व । इ॒व स॒जित्व॑रीः । स॒जित्व॑रीर्
वी॒रुधः॑ । स॒जित्व॑री॒रिति॑ स – जि॒त्वरीः॑ । वी॒रुधः॑ पा॒रयि॑ष्णवः ।
पा॒रयि॑ष्णव इति॑ पा॒रयि॑ष्णवः ॥ ओ॒षधी॑रिति॑ । इति॑ मा॒तरः ।
मा॒तर॒स्तत् । तद् वः॑ । वो॒ दे॒वीः । दे॒वीरु॑प । उप॑ ब्रु॒वे । ब्रु॒व इति॑
ब्रु॒वे ॥ र॒पा॒सि वि॒घ्नतीः॑ । वि॒घ्नती॒रिति॑ । वि॒घ्नती॒रिति॑ वि – घ्न॒तीः ।
इ॒त र॒पः । र॒पश्चा॑तय॒मानाः॑ । 24 (50/56)

T.S.4.2.6.2 - Kramam

चा॒तय॒माना॑ इति॑ चा॒तय॒मानाः॑ ॥ अ॒श्वत्थे॑ वः॑ । वो॒ नि॒षद॑नम् ।
नि॒षद॑नम् प॒र्णे । नि॒षद॑न॒मिति॑ नि॒सद॑नम् । प॒र्णे वः॑ । वो॒ व॒सतिः॑ ।
व॒सतिः॑ कृ॒ता । कृ॒तेति॑ कृ॒ता ॥ गो॒भाज॑ इत् । गो॒भाज॑ इति॑
गो – भा॒जः । इत् किल॑ । किल॑ासथ । अ॒सथ॑ यत् । यथ् स॒नव॑थ ।
स॒नव॑थ पू॒रुष॑म् । पू॒रुष॑मि॒ति पू॒रुष॑म् ॥ यद॒हम् । अ॒हं वा॑जयन् ।
वा॒जय॑न्नि॒माः । इ॒मा ओ॒षधीः॑ । ओ॒षधी॑र् ह॒स्ते । ह॒स्त आ॑दधे ।

आ॒द॒ध इ॒त्या – द॒धे ॥ आ॒त्मा य॒क्ष्म॒स्य । य॒क्ष्म॒स्य न॒श्यति॑ ।
न॒श्यति॑ पु॒रा । पु॒रा जी॒व॒गृ॒भः । जी॒व॒गृ॒भो य॒था । जी॒व॒गृ॒भ इति॑
जी॒व – गृ॒भः । यथे॑ति य॒था ॥ यदो॑ष॒धयः॑ । ओष॑धयः स॒ङ्ग॒च्छन्ते॑ ।
स॒ङ्ग॒च्छन्ते॑ रा॒जानः॑ । स॒ङ्ग॒च्छन्त॑ इति॑ सम् – ग॒च्छन्ते॑ । रा॒जानः॑
स॒मि॒तौ । स॒मि॒ता॒विव॑ । स॒मि॒ता॒वि॒ति सम् – इ॒तौ । इ॒वे॒ती॒व ॥
वि॒प्रः सः॑ । स उ॒च्यते॑ । उ॒च्यते॑ भि॒षक् । भि॒षग् र॒क्षो॒हा ।
र॒क्षो॒हाऽमी॒व॒चा॒तनः॑ । र॒क्षो॒हेति॑ र॒क्षः – हा । अ॒मी॒व॒चा॒तन॑
इ॒त्यमी॒व – चा॒तनः॑ ॥ निष्कृ॑तिर् नाम । निष्कृ॑तिरि॒ति निः – कृ॒तिः ।
नाम॑ वः । वो मा॒ता । मा॒ताऽथ॑ । अ॒था यू॒यम् । यू॒य७ स्थ॑ ।
स्थ स॒ङ्कृ॑तीः । स॒ङ्कृ॑तीरि॒ति सम् – कृ॒तीः ॥ स॒राः प॒त॒त्रि॒णीः॑ ।
प॒त॒त्रि॒णीः॑ स्थ॒न । 25 (50/57)

T.S.4.2.6.3 - Kramam

स्थ॒न यत् । यदा॒म॒यति॑ । आ॒म॒यति॑ निः । निष्कृ॑त । कृ॒तेति॑ कृत ॥
अ॒न्या वः॑ । वो अ॒न्याम् । अ॒न्याम॑वतु । अ॒व॒त्व॒न्या । अ॒न्याऽन्य॑स्याः ।
अ॒न्यस्या॑ उप॑ । उ॒पा॒वत॑ । अ॒व॒ते॒त्य॒वत॑ ॥ ताः स॒र्वाः॑ ।
स॒र्वा ओष॑धयः । ओष॑धयः स॒म्वि॑दा॒नाः । स॒म्वि॑दा॒ना इ॒दम् ।

चतुर्थ काण्डे - द्वितीयः प्रश्नः - (TS 4.2)

स॒म्वि॒द॒ना इति॑ स॒म - वि॒द॒नाः । इ॒द॒म् मे॑ ॥ मे॒ प्र । प्रा॒व॒त ।
अ॒व॒ता व॒चः । व॒च इति॑ व॒चः ॥ उ॒च्छु॒ष्माः । शु॒ष्मा ओष॑धीनाम् ।
ओष॑धीनाम् गा॒वः । गा॒वो गो॒ष्ठात् । गो॒ष्ठादिव॑ । गो॒ष्ठादि॑ति
गो - स्था॒त् । इ॒वैर॑ते । ई॒र॒त इती॑रते ॥ ध॒नञ् स॒निष्य॑न्तीनाम् ।
स॒निष्य॑न्तीनामा॒त्मान॑म् । आ॒त्मान॑म् तव॑ । तव॑ पू॒रुष॑ । पू॒रुषे॑ति
पू॒रुष ॥ अ॒ति वि॒श्वाः । वि॒श्वाः परि॑ष्ठाः । परि॑ष्ठाः स्ते॒नः ।
परि॑ष्ठा इति॑ परि - स्थाः । स्ते॒न इ॒व । इ॒व व्र॑जम् । व्र॒जम॑क्रमुः ।
अ॒क्रमु॑रित्य॒क्रमुः ॥ ओष॑धयः प्र । प्रा॒चु॒च्यवुः । अ॒चु॒च्यवु॑र् यत् ।
यत् कि॒म् । किञ्च॑ । च त॒नुवा॑म् । त॒नुवाञ् र॒पः । र॒प इति॑ र॒पः ॥
यास्ते॑ ॥ 26 (50/53)

T.S.4.2.6.4 - Kramam

त॒ आ॒त॒स्थुः । आ॒त॒स्थु॒रात्मा॑नम् । आ॒त॒स्थु॒रित्या॑ - त॒स्थुः ।
आ॒त्मा॒नं याः॑ । या आ॒वि॒वि॒शुः । आ॒वि॒वि॒शुः प॒रुःप॒रुः ।
आ॒वि॒वि॒शु॒रित्या॑ - वि॒वि॒शुः । प॒रुःप॒रु॒रिति॑ प॒रुः - प॒रुः ॥ तास्ते॑ ।
ते॒ यक्ष्म॑म् । यक्ष्मं॑ वि॒ । वि बा॑धन्ताम् । बा॒धन्ता॑मु॒ग्रः ।
उ॒ग्रो म॑द्ध्यम॒शीः । म॑द्ध्यम॒शीरि॑व ।

म॒द्ध्य॒म॒शी॒रिति॑ म॒द्ध्य॒म – शीः॑ । इ॒वे॒ती॒व ॥ सा॒कं॑ य॒क्ष्म । य॒क्ष्म
प्र । प्र प॒त । प॒त श्ये॑ने॒न । श्ये॑ने॒न कि॒कि॒दी॒विना॑ ॥ कि॒कि॒दी॒विने॑ति
कि॒कि॒दी॒विना॑ ॥ सा॒कं॑ वा॒तस्य॑ । वा॒तस्य॑ ध्रा॒ज्या ॥ ध्रा॒ज्या सा॒कम् ।
सा॒कम् न॒श्य । न॒श्य नि॒हाक॑या । नि॒हाक॑येति॑ नि – हा॒कया॑ ।
अ॒श्वा॒वती॑ ऽ सो॒म॒वती॑म् । अ॒श्वा॒वती॑मि॒त्यश्च॑ – व॒तीम् ।
सो॒म॒वती॑मूर्ज॒यन्ती॑म् । सो॒म॒वती॑मि॒ति सो॒म – व॒तीम् ।
ऊ॒र्ज॒यन्ती॑मु॒दो॒ज॒सम् । उ॒दो॒ज॒समि॒त्युत् – ओ॒ज॒सम् ॥ आ वि॒थि॒सि ।
वि॒थि॒सि सर्वाः॑ । सर्वा॑ ओ॒ष॒धीः । ओ॒ष॒धी॒रस्मै॑ । अ॒स्मा अ॒रि॒ष्टता॑तये ।
अ॒रि॒ष्टता॑तय इ॒त्यरि॒ष्ट – ता॑तये ॥ याः फ॒लि॒नीः । फ॒लि॒नीर् याः ।
या अ॒फ॒लाः । अ॒फ॒ला अ॒पु॒ष्पाः । अ॒पु॒ष्पा याः । याश्च॑ ।
च पु॒ष्पि॒णीः । पु॒ष्पि॒णी॒रिति॑ पु॒ष्पि॒णीः ॥ बृ॒ह॒स्पति॑प्र॒सूता॑स्ताः ।
बृ॒ह॒स्पति॑प्र॒सूता॑ इति॑ बृ॒ह॒स्पति॑ – प्र॒सूताः॑ । ता नः॑ । नो॒ मुञ्च॑न्तु ।
मुञ्च॑न्त्व॒हसः॑ । अ॒ह॒स इत्य॑ह॒सः ॥ या ओ॒ष॒धयः॑ । 27

(50/56)

चतुर्थ काण्डे – द्वितीयः प्रश्नः – (TS 4.2)

T.S.4.2.6.5 - Kramam

ओ॒ष॒धयः॑ सोम॒राज्ञीः॑ । सोम॒राज्ञीः॑ प्रवि॒ष्टाः॑ । सोम॒राज्ञीरि॒ति
सोम॑ – रा॒ज्ञीः॑ । प्रवि॒ष्टाः॑ पृथि॒वीम् । प्रवि॒ष्टा इति॑ प्र – वि॒ष्टाः॑ ।
पृथि॒वीमनु॑ । अ॒न्वित्यनु॑ ॥ ता॒साम् त्वम् । त्वम॑सि । अ॒स्युत्त॒मा ।
उ॒त्त॒मा प्र । उ॒त्तमे॑त्युत्-त॒मा । प्र णः॑ । नो जी॒वात॑वे । जी॒वात॑वे सुव ।
सु॒वेति॑ सुव ॥ अ॒वप॑तन्तीरवदन् । अ॒वप॑तन्तीरित्यव – प॑तन्तीः ।
अ॒वद॑न् दि॒वः । दि॒व ओ॒ष॒धयः॑ । ओ॒ष॒धयः॑ परि॑ । प॒रीति॑ परि॑ ॥
यम् जी॒वम् । जी॒वम॑श्नवाम॒है । अ॑श्नवाम॒है न । न सः॑ ।
स रि॒ष्याति॑ । रि॒ष्याति॑ पू॒रुषः॑ । पू॒रुष इति॑ पू॒रुषः॑ ॥ याश्च॑ । चे॒दम् ।
इ॒दमु॑पशृ॒ण्वन्ति॑ । उ॒पशृ॒ण्वन्ति॑ याः । उ॒पशृ॒ण्वन्तीत्यु॑प – शृ॒ण्वन्ति॑ ।
याश्च॑ । च दू॒रम् । दू॒रम् प॑रागताः । प॑रागता इति॑ प॒रा – ग॒ताः ॥
इ॒ह स॒ङ्गत्य॑ । स॒ङ्गत्य॑ ताः । स॒ङ्गत्ये॑ति स॒म् – ग॒त्य॑ । ताः सर्वाः॑ ।
सर्वा॑ अ॒स्मै । अ॒स्मै स॒म् । स॒म् द॑त्त । द॒त्त भे॒षज॑म् । भे॒षज॑मिति॑
भे॒षज॑म् ॥ मा वः॑ । वो रि॒षत् । रि॒षत् ख॒निता॑ । ख॒निता॑ यस्मै॑ ।
यस्मै॑ च । चा॒हम् । अ॒हम् ख॒नामि॑ । ख॒नामि॑ वः ( ) । व इति॑ वः ।
द्वि॒पच्च॑तु॒ष्पत् । द्वि॒पदि॑ति द्वि – प॑त् । चतु॒ष्पद॑स्माक॒म् ॥

चतु॑ष्पदि॒ति चतुः॑ – प॒त् । अ॒स्माक॑ꣳ स॒र्वम् । स॒र्वम॑स्तु ।
 अ॒स्त्वना॑तु॒रम् । अ॒नातु॑र॒मित्य॑ना–तु॒रम् ॥ ओष॑धयः स॒म् । सं व॑दन्ते ।
 व॒दन्ते॑ सो॒मेन॑ । सो॒मेन॑ स॒ह । स॒ह रा॒ज्ञा ॥ रा॒ज्ञेति॑ रा॒ज्ञा ॥
 यस्मै॑ क॒रोति॑ । क॒रोति॑ ब्रा॒ह्मणः॑ । ब्रा॒ह्मण॑स्तम् । तꣳ रा॒जन् ।
 रा॒जन् पा॒रयाम॑सि । पा॒रयाम॑सीति पा॒रयाम॑सि ॥ 28 (68/76)
 (र॒पः – प॒तत्रि॑णी – र॒या – अꣳह॑सो॒ याः – ख॑नामि वो –
 ऽष्टा॑दश च) (A6)

T.S.4.2.7.1 - Kramam

मा नः॑ । नो हि॑ꣳसीत् । हि॑ꣳसीज् ज॒निता॑ । ज॒निता॑ यः ।
 यः पृ॒थिव्याः॑ । पृ॒थिव्या॑ यः । यो वा॑ । वा दि॒वम् । दि॒वꣳ स॒त्यध॑र्मा ।
 स॒त्यध॑र्मा ज॒जान॑ । स॒त्यध॑र्मेति स॒त्य – ध॑र्मा । ज॒जाने॑ति ज॒जान॑ ॥
 यश्च॑ । चा॒पः । अ॒पश्च॑न्द्राः । च॒न्द्रा बृ॑हतीः । बृ॒हती॑र् ज॒जान॑ ।
 ज॒जान॑ क॒स्मै । क॒स्मै दे॒वाय॑ । दे॒वाय॑ ह॒विषा॑ । ह॒विषा॑ वि॒धेम॑ ।
 वि॒धेम॑ेति वि॒धेम॑ ॥ अ॒भ्याव॑र्तस्व पृ॒थिवि॑ ।
 अ॒भ्याव॑र्तस्वेत्य॒भि – आ॑वर्तस्व । पृ॒थिवि॑ य॒ज्ञेन॑ । य॒ज्ञेन॑ प॒यसा॑ ।
 प॒यसा॑ स॒ह । स॒हेति॑ स॒ह ॥ व॒पाम् ते॑ । ते अ॒ग्निः । अ॒ग्निरि॑षितः ।

चतुर्थ काण्डे – द्वितीयः प्रश्नः – (TS 4.2)

इ॒षितो॑ऽव । अव॑ सर्प॒तु । सर्प॑त्विति॑ सर्प॒तु ॥ अ॒ग्ने॒ यत् । यत् ते॑ ॥
ते शु॒क्रम् । शु॒क्रं य॑त् । यच् च॒न्द्रम् । च॒न्द्रम् य॑त् । यत् पू॒तम् ।
पू॒तं य॑त् । यद् य॒ज्ञियम्॑ । य॒ज्ञिय॑मिति॑ य॒ज्ञियम्॑ ॥ तद् दे॒वेभ्यः॑ ।
दे॒वेभ्यो॑ भ॒राम॑सि । भ॒राम॑सीति॑ भ॒राम॑सि ॥ इ॒षमूर्ज॑म् । ऊ॒र्जम॑हम् ।
अ॒हमि॑तः । इ॒त आ॑ । आ ददे॑ । 29 (50/52)

T.S.4.2.7.2 - Kramam

द॒द ऋ॒तस्य॑ । ऋ॒तस्य॑ धा॒मनः॑ । धा॒मनो॑ अ॒मृत॑स्य । अ॒मृत॑स्य यो॒नैः ॥
यो॒नैरि॑ति॒ यो॒नैः । आ नः॑ । नो गो॑षु । गो॑षु वि॒शतु॑ । वि॒शत्वा ।
औष॑धीषु । औष॑धीषु ज॒हामि॑ । ज॒हामि॑ से॒दिम् । से॒दिम॑निराम् ।
अ॒निरा॑ममी॒वाम् । अमी॑वा॒मित्यमी॑वाम् ॥ अ॒ग्ने॒ तव॑ । तव॑ श्रवः॑ ।
श्रवो॑ वयः॑ । वयो॑ म॒हि । म॒हि भ्रा॑जन्ति । भ्रा॒जन्त्यर्च॑यः । अ॒र्चयो॑
वि॒भाव॑सो । वि॒भाव॑सो इति॑ वि॒भा – व॑सो ॥ बृ॒हद्भानो॑ श॒वसा॑ ।
बृ॒हद्भानो॑ इति॑ बृ॒हत् – भानो॑ । श॒वसा॑ वा॒जम् । वा॒जमु॒क्थ्यम्॑ ।
उ॒क्थ्यम्॑ द॒धासि॑ । द॒धासि॑ दा॒शुषे॑ । दा॒शुषे॑ क॒वे । क॒व इति॑ क॒वे ॥
इ॒रज्य॑न्न॒ग्ने । अ॒ग्ने प्र॒थय॑स्व । प्र॒थय॑स्व ज॒न्तुभिः॑ । ज॒न्तुभि॑र॒स्मै ।
ज॒न्तुभि॑रिति॑ ज॒न्तु – भिः॑ । अ॒स्मै रा॒यः । अ॒स्मै इत्य॑स्मै ।

रा॒यो अ॒मर्त्य॑ । अ॒मर्त्ये॑त्यमर्त्य॑ ॥ स॒ द॒र्श॒तस्य॑ । द॒र्श॒तस्य॑ व॒पुषः॑ ।
 व॒पुषो॑ वि । वि॒ राज॑सि । राज॑सि पृ॒णक्षि॑ । पृ॒णक्षि॑ सान॒सिम् ।
 सान॑सि॒ रयि॑म् । रयि॑मिति रयि॑म् । ऊ॒र्जो न॑पात् । न॒पाज् जा॑तवे॒दः ।
 जा॑तवे॒दः सु॒श॒स्तिभिः॑ । जा॑तवे॒द इति॑ जा॒त – वे॒दः ।
 सु॒श॒स्तिभि॑र् म॒न्दस्व॑ । सु॒श॒स्तिभि॑रिति सु॒श॒स्ति – भिः॑ ।
 म॒न्दस्व॑ धी॒तिभिः॑ । 30 (50/55)

T.S.4.2.7.3 - Kramam

धी॒तिभि॑र् हि॒तः । धी॒तिभि॑रिति धी॒ति – भिः॑ । हि॒त इति॑ हि॒तः ॥
 त्वे॑ इ॒षः । त्वे॑ इति॑ त्वे॑ । इ॒षः स॒म् । स॒म् द॒धुः । द॒धुर् भू॑रि॒रेत॑सः ।
 भू॑रि॒रेत॑सश्चि॒त्रोत॑यः । भू॑रि॒रेत॑स इति॑ भू॑रि – रे॒तसः॑ । चि॒त्रोत॑यो
 वा॒मजा॑ताः । चि॒त्रोत॑य इति॑ चि॒त्र – ऊ॒तयः॑ । वा॒मजा॑ता इति॑
 वा॒म – जा॑ताः ॥ पा॒वक॑वर्चाः शु॒क्रव॑र्चाः । पा॒वक॑वर्चा इति॑
 पा॒वक॑ – वर्चाः॑ । शु॒क्रव॑र्चा अ॒नून॑वर्चाः । शु॒क्रव॑र्चा इति॑
 शु॒क्र – वर्चाः॑ । अ॒नून॑वर्चा उ॒त् । अ॒नून॑वर्चा इत्य॒नून – वर्चाः॑ ।
 उ॒दिय॑र्षि । इ॒यर्षि॑ भा॒नुना॑ ॥ भा॒नुने॑ति भा॒नुना॑ ॥ पु॒त्रः पि॒तरा॑ ॥

चतुर्थ काण्डे – द्वितीयः प्रश्नः – (TS 4.2)

पित॑रा वि॒चरन् । वि॒चरन्नु॑प । वि॒चरन्नि॑ति वि – चरन् । उपा॑वसि ।
अ॒वस्यु॑भे । उ॒भे पृ॑णक्षि । उ॒भे इत्यु॑भे । पृ॒णक्षि॑ रोद॑सी । रोद॑सी
इति॑ रोद॑सी ॥ ऋ॒तावा॑नम् म॒हिष॑म् । ऋ॒तावा॑नमित्यु॒त – वा॑नम् ।
म॒हिषं वि॒श्वच॑र्षणिम् । वि॒श्वच॑र्षणिम॒ग्निम् । वि॒श्वच॑र्षणिमि॒ति
वि॒श्व-च॑र्षणिम् । अ॒ग्निं सु॒म्नाय॑ । सु॒म्नाय॑ दधि॑रे । दधि॑रे पु॒रः ।
पु॒रो जनाः॑ । जना॑ इति॑ जनाः॑ ॥ श्रु॒त्कर्णं॑ स॒प्रथ॑स्तमम् ।
श्रु॒त्कर्ण॑मि॒ति श्रु॒त् – कर्ण॑म् । स॒प्रथ॑स्तमम् त्वा । स॒प्रथ॑स्तममि॒ति
स॒प्रथः॑ – त॒मम् । त्वा गि॒रा । गि॒रा दै॒व्यम् । दै॒व्यम् मा॑नुषा ।
मा॑नुषा यु॒गा । य॒गेति॑ यु॒गा ॥ निष्क॑र्तारि॒मद॑ध्वरस्य । निष्क॑र्तारिमि॒ति
निः – क॑र्तारि॒म् । अ॒दध्व॑रस्य प्र॒चेत॑सम् । प्र॒चेत॑सम् क्षय॑न्तम् ।
प्र॒चेत॑समि॒ति प्र – चे॒त॒सम् । क्षय॑न्तं रा॒धसे॑ । रा॒धसे॑ म॒हे ।
म॒ह इति॑ म॒हे ॥ रा॒तिम् भृ॑गूणा॒म् । भृ॑गूणा॒मुशि॑जम् । उ॒शिज॑म्
क॒विक्र॑तुम् । क॒विक्र॑तुम् पृ॒णक्षि॑ । क॒विक्र॑तुमि॒ति क॒वि – क्र॑तुम् ।
पृ॒णक्षि॑ सा॒नसि॑म् । सा॒नसि॑ र॒यिम् । 31 (50/66)

T.S.4.2.7.4 - Kramam

रयिमि॑ति रयि॑म् ॥ चि॒तः स्थ॑ । स्थ॒ परि॒चितः॑ । परि॒चित॑ ऊ॒र्ध्वचि॑तः ।
 परि॒चित॑ इति॑ परि – चि॒तः । ऊ॒र्ध्वचि॑तः श्रय॑ध्वम् । ऊ॒र्ध्वचि॑त
 इत्यू॒र्ध्व – चि॑तः । श्रय॑ध्वम् तया॑ । तया॑ दे॒वतया॑ । दे॒वतया॑
 ऽङ्गि॒रस्वत् । अ॒ङ्गि॒रस्वद् ध्रु॒वाः । ध्रु॒वाः सी॑दत । सी॒दते॑ति सी॒दत ॥
 आ प्या॑यस्व । प्या॑यस्व सम् । समे॑तु । ए॒तु ते॑ । ते॒ विश्व॑तः । विश्व॑तः
 सोम॑ । सोम॑ वृ॒ष्णिय॑म् । वृ॒ष्णिय॑मिति॑ वृ॒ष्णिय॑म् । भवा॑ वाज॒स्य ।
 वाज॑स्य सङ्ग॒थे । सङ्ग॒थ इति॑ सम्-ग॒थे ॥ सम् ते॑ । ते॒ पया॑ँसि ।
 पया॑ँसि सम् । समु॑ । उ॒ यन्तु॑ । यन्तु॑ वाजाः॑ । वाजाः॑ सम् ।
 सं वृ॒ष्णिया॑नि । वृ॒ष्णिया॑न्यभि॒माति॑षाहः । अ॒भि॒माति॑षाह
 इत्य॑भि॒माति॑ – साहः॑ ॥ आ॒प्याय॑मानो अ॒मृता॑य । आ॒प्याय॑मान
 इत्या॑ – प्या॑यमानः । अ॒मृता॑य सोम॑ । सोम॑ दि॒वि । दि॒वि श्रवा॑ँसि ।
 श्रवा॑ँस्यु॒त्तमा॑नि । उ॒त्तमा॑नि धि॒ष्व । उ॒त्तमा॑नीत्यु॒त् – तमा॑नि ।
 धि॒ष्वेति॑ धि॒ष्व ॥ 32 (40/43)

(आ – म॒न्दस्व – सा॒नसि॑ – मे॒कान्न॑ च॒त्वारि॑ँश्च॒) (A7)

चतुर्थ काण्डे – द्वितीयः प्रश्नः – (TS 4.2)

T.S.4.2.8.1 - Kramam

अ॒भ्य॒स्थात् । अ॒स्थाद् विश्वाः॑ । विश्वाः॑ पृ॒तनाः॑ । पृ॒तना अ॒रातीः॑ ।
अ॒राती॒स्तत् । तद॒ग्निः॑ । अ॒ग्नि॒राह॑ । आ॒ह तत् । तदु॑ । उ॒ सोमः॑ ।
सोम॑ आ॒ह । आ॒हेत्या॑ह ॥ बृ॒हस्प॑तिः स॒विता॑ । स॒विता॑ तत् ।
तन् मे॑ । म आ॒ह । आ॒ह पू॒षा । पू॒षा मा॑ । मा॒ऽधात् । अ॒धाथ्
सु॒कृ॒तस्य॑ । सु॒कृ॒तस्य॑ लो॒के । सु॒कृ॒तस्येति॑ सु – कृ॒तस्य॑ । लो॒क
इति॑ लो॒के ॥ यद॒क्रन्दः॑ । अ॒क्रन्दः॑ प्र॒थमम् । प्र॒थमम् जा॑यमानः ।
जा॑यमान उ॒द्यन् । उ॒द्यन्त् समु॑द्रात् । उ॒द्यन्नित्यु॑त् – यन् ।
समु॑द्रादु॒त । उ॒त वा॑ । वा पु॒रीषा॑त् । पु॒रीषा॑दिति पु॒रीषा॑त् ॥
श्ये॒नस्य॑ प॒क्षा । प॒क्षा ह॒रिण॑स्य । ह॒रिण॑स्य बा॒हू । बा॒हू उप॑स्तुतम् ।
बा॒हू इति॑ बा॒हू । उप॑स्तुतम् ज॒निम॑ । उप॑स्तुतमित्यु॒प – स्तु॑तम् ।
ज॒निम॑ तत् । तत् ते॑ । ते अ॒र्वन् । अ॒र्वन्नित्य॑र्वन् ॥ अ॒पाम् पृ॒ष्ठम् ।
पृ॒ष्ठम॑सि । अ॒सि यो॒निः । यो॒नि॒रग्नेः॑ । अ॒ग्नेः समु॑द्रम् ।
समु॑द्रम॒भितः॑ । अ॒भितः॑ पि॒न्वमा॑नम् । पि॒न्वमा॑नमि॒ति पि॒न्वमा॑नम् ॥
वर्द्ध॑मानम् म॒हः । म॒ह आ॑ । 33 (50/54)

T.S.4.2.8.2 - Kramam

आ च । च पुष्करम् । पुष्करम् दिवः । दिवो मात्रया । मात्रया
 वरिणा । वरिणा प्रथस्व । प्रथस्वेति प्रथस्व ॥ ब्रह्म जज्ञानम् ।
 जज्ञानम् प्रथमम् । प्रथमम् पुरस्तात् । पुरस्ताद् वि । वि सीमतः ।
 सीमतः सुरुचः । सुरुचो वेनः । सुरुच इति सु - रुचः ।
 वेन आवः । आव इत्यावः ॥ स बुद्धिन्याः । बुद्धिन्या उपमाः ।
 उपमा अस्य । उपमा इत्युप - माः । अस्य विष्ठाः । विष्ठाः सतः ।
 विष्ठा इति वि - स्थाः । सतश्च । च योनिम् । योनिमसतः ।
 असतश्च । च विवः । विव इति विवः ॥ हिरण्यगर्भः सम् ।
 हिरण्यगर्भ इति हिरण्य - गर्भः । समवर्तत । अवर्तताग्रे ।
 अग्रे भूतस्य । भूतस्य जातः । जातः पतिः । पतिरेकः ।
 एक आसीत् । आसीदित्यासीत् ॥ स दाधार । दाधार पृथिवीम् ।
 पृथिवीम् द्याम् । द्यामुत । उतेमाम् । इमाम् कस्मै । कस्मै देवाय ।
 देवाय हविषा । हविषा विधेम ॥ विधेमेति विधेम ॥ द्रप्सश्चस्कन्द ।
 चस्कन्द पृथिवीम् । पृथिवीमनु । अनु द्याम् । 34 (50/54)

चतुर्थ काण्डे – द्वितीयः प्रश्नः – (TS 4.2)

T.S.4.2.8.3 - Kramam

द्या॒मि॒मम् । इ॒मम् च॑ । च॒ यो॒निम् । यो॒नि॒म॒नु॑ । अ॒नु॒ यः॑ । यश्च॑ ।
च॒ पूर्॒वः॑ । पूर्॒व इति॑ पूर्॒वः॑ ॥ तृ॒ती॒यं यो॒निम् । यो॒नि॒म॒नु॑ । अ॒नु॒
स॒ञ्च॒रन्त॑म् । स॒ञ्च॒रन्त॑म् द्र॒प्सम् । स॒ञ्च॒रन्त॑मि॒ति स॒म् – च॒रन्त॑म् ।
द्र॒प्सम् जु॒हो॒मि॑ । जु॒हो॒म्य॒नु॑ । अ॒नु॒ स॒प्त॑ । स॒प्त हो॒त्राः॑ । हो॒त्रा इति॑
हो॒त्राः॑ ॥ नमो॑ अस्तु॑ । अस्तु॑ स॒र्पे॒भ्यः॑ । स॒र्पे॒भ्यो॒ ये॑ । ये॒ के॑ ।
के॒ च॑ । च॒ पृ॒थि॒वीम् । पृ॒थि॒वी॒म॒नु॑ । अ॒न्वि॒त्य॒नु॑ ॥ ये॒ अ॒न्त॒रि॒क्षे॑ ।
अ॒न्त॒रि॒क्षे॒ ये॑ । ये॒ दि॒वि॑ । दि॒वि ते॒भ्यः॑ । ते॒भ्यः॑ स॒र्पे॒भ्यः॑ । स॒र्पे॒भ्यो॒
नमः॑ । नम॑ इति॑ नमः॑ ॥ ये॒ऽदः॑ । अ॒दो रो॒च॒ने॑ । रो॒च॒ने॒ दि॒वः॑ ।
दि॒वो ये॑ । ये॒ वा॑ । वा॒ सूर्य॑स्य । सूर्य॑स्य र॒श्मि॒षु॑ । र॒श्मि॒ष्वि॒ति॑
र॒श्मि॒षु॑ ॥ ये॒षा॒म॒प्सु॑ । अ॒प्सु स॒दः॑ । अ॒प्सि॒स्व॒त्यप् – सु॑ ।
स॒दः कृ॒तम् । कृ॒तम् ते॒भ्यः॑ । ते॒भ्यः॑ स॒र्पे॒भ्यः॑ । स॒र्पे॒भ्यो॒ नमः॑ ।
नम॑ इति॑ नमः॑ ॥ या॒ इ॒ष॒वः॑ । इ॒ष॒वो या॒तु॒धा॒ना॒नाम् । या॒तु॒धा॒ना॒नां ये॑ ।
या॒तु॒धा॒ना॒ना॒मि॒ति॑ या॒तु – धा॒ना॒नाम् ( ) । ये॒ वा॑ । वा॒ वन॑स्पतीन् ।
वन॑स्पती॒र्नु॑ । अ॒न्वि॒त्य॒नु॑ ॥ ये॒ वा॑ । वा॒ऽव॒टे॒षु॑ । अ॒व॒टे॒षु शे॒र॒ते॑ ।

शै॒रते॑ ते॒भ्यः । ते॒भ्यः स॒र्पेभ्यः॑ । स॒र्पेभ्यो॑ नमः ।

नम॒ इति॑ नमः ॥ 35 (61/64)

(महो॑ - ऽनु॑ - या॒तु॒धा॒ना॒ना - मे॒का॒द॒श च॑) (A8)

T.S.4.2.9.1 - Kramam

ध्रु॒वा॒ऽसि॑ । अ॒सि॑ ध॒रुणा॑ ॥ ध॒रुणा॑ ऽस्तृ॒ता । अ॒स्तृ॒ता वि॒श्वक॑र्मणा ।
 वि॒श्वक॑र्मणा सु॒कृ॒ता । वि॒श्वक॑र्मणेति॑ वि॒श्व - क॑र्मणा । सु॒कृ॒तेति॑
 सु - कृ॒ता ॥ मा त्वा॑ । त्वा स॒मु॒द्रः । स॒मु॒द्र उ॒त् । उ॒द् व॑धीत् ।
 व॒धीन् मा॑ । मा सु॒पर्णः॑ । सु॒पर्णो॑ ऽव्यथ॑माना । सु॒पर्ण इति॑
 सु - पर्णः॑ । अ॒व्यथ॑माना पृ॒थि॒वीम् । पृ॒थि॒वीम् दृ॒ह ।
 दृ॒हैति॑ दृ॒ह ॥ प्र॒जाप॑तिस्त्वा । प्र॒जाप॑तिरिति॑ प्र॒जा - प॑तिः ।
 त्वा सा॒दय॑तु । सा॒दय॑तु पृ॒थि॒व्याः । पृ॒थि॒व्याः पृ॒ष्ठे । पृ॒ष्ठे व्य॑चस्वतीम् ।
 व्य॑चस्वतीम् प्रथ॑स्वतीम् । प्रथ॑स्वतीम् प्रथः॑ । प्रथो॑ऽसि । अ॒सि
 पृ॒थि॒वी । पृ॒थि॒व्यसि॑ । अ॒सि भूः॑ । भू॒रसि॑ । अ॒सि भूमिः॑ । भूमि॑रसि ।
 अ॒स्यदि॑तिः । अ॒दि॒तिर॑सि । अ॒सि वि॒श्वधा॑याः । वि॒श्वधा॑या वि॒श्वस्य॑ ।
 वि॒श्वधा॑या इति॑ वि॒श्व - धा॑याः । वि॒श्वस्य॑ भु॒वन॑स्य । भु॒वन॑स्य ध॒र्त्री ।
 ध॒र्त्री पृ॒थि॒वीम् । पृ॒थि॒वीं य॑च्छ । य॒च्छ पृ॒थि॒वीम् । पृ॒थि॒वीम् दृ॒ह ।

चतुर्थ काण्डे – द्वितीयः प्रश्नः – (TS 4.2)

दृ॒ह पृ॒थि॒वीम् । पृ॒थि॒वीम् मा । मा हि॒सीः । हि॒सीर् विश्व॑स्मै ।
विश्व॑स्मै प्रा॒णाय । प्रा॒णाय॑पा॒नाय । प्रा॒णाय॑ति प्र – अ॒नाय ।
अ॒पा॒नाय व्या॒नाय । अ॒पा॒नाय॑त्यप – अ॒नाय । व्या॒नायो॑दा॒नाय ।
व्या॒नाय॑ति वि – अ॒नाय । उ॒दा॒नाय प्रति॑ष्ठायै । उ॒दा॒नाय॑त्युत् – अ॒नाय ।
प्रति॑ष्ठायै च॒रित्रा॑य । प्रति॑ष्ठाय॒ इति॑ प्रति – स्था॒यै । 36 (50/59)

T.S.4.2.9.2 - Kramam

च॒रित्रा॑या॒ग्निः । अ॒ग्निस्त्वा ॥ त्वा॒ग्नि॑भि । अ॒भि पा॑तु । पा॒तु म॒ह्या ।
म॒ह्या स्व॒स्त्या । स्व॒स्त्या छ॒र्दिषा ॥ छ॒र्दिषा॑ श॒न्तमे॑न । श॒न्तमे॑न॒ तया॑ ॥
श॒न्तमे॑नेति॒ शम् – त॒मेन॑ । तया॑ दे॒वतया॑ । दे॒वतया॑ ऽङ्गि॒रस्वत् ।
अ॒ङ्गि॒रस्वद् ध्रु॒वा । ध्रु॒वा सी॑द । सी॒देति॑ सी॒द ॥ का॒ण्डा॒त्का॒ण्डा॒त्
प्र॒रोह॑न्ती । का॒ण्डा॒त्का॒ण्डा॒दिति॑ का॒ण्डा॒त् – का॒ण्डा॒त् । प्र॒रोह॑न्ती
प॒रुषः॑प॒रुषः॑ । प्र॒रोह॑न्तीति प्र – रो॒हन्ती॑ । प॒रुषः॑प॒रुषः॑ परि ।
प॒रुषः॑प॒रुषः॑ इति॒ प॒रुषः॑ – प॒रुषः॑ । प॒रीति॑ परि ॥ ए॒वा नः॑ । नो॒ दूर्वे॑ ।
दूर्वे॑ प्र । प्र त॒नु । त॒नु स॒हस्रे॑ण । स॒हस्रे॑ण श॒तेन॑ । श॒तेन॑ च ।
चेति॑ च ॥ या श॒तेन॑ । श॒तेन॑ प्र॒तनो॑षि । प्र॒तनो॑षि स॒हस्रे॑ण ।
प्र॒तनो॑षीति प्र – त॒नोषि॑ । स॒हस्रे॑ण वि॒रोह॑सि ।

वि॒रोह॒सीति॑ वि - रो॒हसि॑ ॥ तस्या॑स्ते । ते दे॒वि । दे॒वीष्ट॒के ।
 इष्ट॒के वि॒धेम॑ । वि॒धेम॑ ह॒विषा॑ । ह॒विषा॑ व॒यम् । व॒यमि॑ति व॒यम् ॥
 अ॒षाढा॑ऽसि । अ॒सि स॒हमा॑ना । स॒हमा॑ना स॒हस्व॑ । स॒हस्वा॑रातीः ।
 अ॒रातीः स॒हस्व॑ । स॒हस्वा॑राती॒यतः॑ । अ॒राती॒यतः स॒हस्व॑ ।
 स॒हस्व॑ पृ॒तनाः॑ । पृ॒तनाः॑ स॒हस्व॑ । स॒हस्व॑ पृ॒तन्य॑तः ।
 पृ॒तन्य॑त इति पृ॒तन्य॑तः ॥ स॒हस्र॑वीर्या॑ऽसि ।
 स॒हस्र॑वीर्ये॑ति स॒हस्र॑ - वी॒र्या ॥ 37 (50/56)

T.S.4.2.9.3 - Kramam

अ॒सि सा॑ । सा मा॑ । मा जि॒न्व । जि॒न्वेति॑ जि॒न्व ॥ म॒धु वा॑ताः ।
 वा॒ता ऋ॒ताय॑ते । ऋ॒ताय॑ते म॒धु । ऋ॒ताय॑त इत्यृ॒त-य॑ते । म॒धु क्ष॑रन्ति ।
 क्ष॑रन्ति सि॒न्धवः॑ । सि॒न्धव॑ इति सि॒न्धवः॑ ॥ मा॒ध्वीर् नः॑ । नः स॒न्तु ।
 स॒न्त्वोष॑धीः । ओष॑धीरि॒त्योष॑धीः ॥ म॒धु न॑क्तम् । न॑क्तमु॒त । उ॒तोष॑सि ।
 उ॒षसि॑ म॒धुम॑त् । म॒धुम॑त् पा॒र्थिव॑म् । म॒धुम॑दिति म॒धु - म॒त् ।
 पा॒र्थिव॑ र॒जः । र॒ज इति॑ र॒जः ॥ म॒धु द्यौः॑ । द्यौर॑स्तु । अ॒स्तु नः॑ ।
 नः पि॒ता । पि॒तेति॑ पि॒ता ॥ म॒धुमा॑न् नः । म॒धुमा॑निति म॒धु - मा॒न् ।
 नो व॒नस्प॑तिः । व॒नस्प॑तिर् म॒धुमा॑न् । म॒धुमा॑ अ॒स्तु ।

चतुर्थ काण्डे – द्वितीयः प्रश्नः – (TS 4.2)

मधु॑मानि॒ति मधु॑ – मान् । अस्तु॑ सूर्यः । सूर्य॑ इति॒ सूर्यः॑ ॥
माध्वी॑र् गावः । गावो॑ भवन्तु । भवन्तु॑ नः । न॒ इति॒ नः ॥
मही॑ द्यौः । द्यौः पृथि॑वी । पृथि॑वी च । च॒ नः । न॒ इमम् ।
इमम्॑ यज्ञम् । यज्ञम्॑ मिमिक्षताम् । मिमिक्षतामि॑ति मिमिक्षताम् ॥
पिपृ॑ताम् नः । नो॒ भरी॑मभिः । भरी॑मभिरि॒ति भरी॑म – भिः ॥
तद् विष्णोः॑ । विष्णोः॑ परमम् । परमम्॑ पदम् । 38 (50/54)

T.S.4.2.9.4 - Kramam

पद॑ सदा । सदा पश्य॑न्ति । पश्य॑न्ति सूर्यः । सूर्य॑ इति॒ सूर्यः॑ ॥
दिवी॑व । इव॑ चक्षुः । चक्षु॑राततम् । आत॑तमित्या – ततम् ॥
ध्रुवा॑सि । असि॑ पृथि॒वि । पृथि॒वि सह॑स्व । सह॑स्व पृतन्यतः ।
पृतन्य॑त इति॒ पृतन्य॑तः । स्यू॒ता दे॒वेभिः॑ । दे॒वेभि॑रमृतेन । अमृ॑तेना ।
आ॒गाः । अ॒गा इत्य॑गाः ॥ या स्ते॑ । ते॒ अ॒ग्ने । अ॒ग्ने सूर्ये॑ ।
सूर्ये॑ रुचः । रुच॑ उद्यतः । उद्य॑तो दिवम् । उद्य॑त इत्युत् – यतः ।
दिव॑मातन्वन्ति । आ॒तन्व॑न्ति रश्मि॑भिः । आ॒तन्व॑न्तीत्या – तन्वन्ति ।
रश्मि॑भिरि॒ति रश्मि॑ – भिः ॥ ताभिः॑ सर्वा॑भिः । सर्वा॑भी रुचे ।
रुचे॑ जनाय । जनाय॑ नः । न॒स्कृ॒धि । कृ॒धीति॑ कृधि ॥ या वः ।

वो॑ दे॒वाः । दे॒वाः सू॒र्ये॑ । सू॒र्ये॑ रुचः॑ । रुचो॑ गोषु॑ । गोष्व॑श्चेषु॑ ।
 अ॒श्वेषु॑ याः । या रुचः॑ । रुच॑ इति॑ रुचः॑ ॥ इन्द्रा॑ग्नी ताभिः॑ ।
 इन्द्रा॑ग्नी इतीन्द्र॑ – अ॒ग्नी । ताभिः॑ सर्वाभिः॑ । सर्वा॑भी रुच॑म् ।
 रुच॑म् नः । नो॑ धत्त॑ । धत्त॑ बृहस्पते॑ । बृहस्पत॑ इति॑ बृहस्पते॑ ॥
 वि॒राड् ज्योतिः॑ । वि॒राडिति॑ वि – राट् । 39 (50/54)

T.S.4.2.9.5 - Kramam

ज्योति॑रधारयत् । अ॒धा॒र॒य॒थ् स॒म्राट् । स॒म्राड् ज्योतिः॑ । स॒म्राडिति॑
 स॒म् – राट् । ज्योति॑रधारयत् । अ॒धा॒र॒य॒थ् स्व॒राट् । स्व॒राड् ज्योतिः॑ ।
 स्व॒राडिति॑ स्व – राट् । ज्योति॑रधारयत् । अ॒धा॒र॒य॒दित्य॑धारयत् ॥
 अ॒ग्ने यु॒क्ष्व । यु॒क्ष्वा हि । हि ये॑ । ये॑ तव॑ । तवा॑श्वासः ।
 अ॒श्वासो॑ देव॑ । दे॒व सा॒धवः॑ । सा॒धव इति॑ सा॒धवः॑ ॥ अ॒रं व॑हन्ति ।
 व॑हन्त्याशवः॑ । आ॒शव॑ इत्याशवः॑ ॥ यु॒क्ष्वा हि । हि दे॒वहू॑तमान् ।
 दे॒वहू॑तमा॒ञ् अ॒श्वा॒न् । दे॒वहू॑तमा॒निति॑ दे॒व-हू॑तमान् । अ॒श्वाञ् अ॒ग्ने ।
 अ॒ग्ने र॒थीः । र॒थीरि॑व । इ॒वेती॑व ॥ नि होता॑ । होता॑ पू॒र्व्यः ।
 पू॒र्व्यः स॒दः । स॒द इति॑ स॒दः ॥ द्र॒प्सश्च॑स्कन्द॑ । च॒स्क॒न्द पृ॒थि॒वीम् ।
 पृ॒थि॒वीम॑नु॑ । अ॒नु द्या॑म् । द्या॒मिम॑म् । इ॒मम् च॑ । च॒ योनि॑म् ।

चतुर्थ काण्डे – द्वितीयः प्रश्नः – (TS 4.2)

यो॒नि॒म॒नु॒ । अ॒नु॒ यः॒ । यश्च॑ । च॒ पू॒र्वः॑ । पू॒र्व इति॑ पू॒र्वः॑ ॥ तृ॒ती॒यं
यो॒नि॒म् । यो॒नि॒म॒नु॒ । अ॒नु॒ स॒ञ्च॒र॒न्त॒म् । स॒ञ्च॒र॒न्त॒म् द्र॒प्स॒म् ।
स॒ञ्च॒र॒न्त॒मि॒ति॒ स॒म् – च॒र॒न्त॒म् । द्र॒प्स॒म् जु॒हो॒मि । जु॒हो॒म्य॒नु॒ ।
अ॒नु॒ स॒प्त॒ । स॒प्त॒ हो॒त्राः॑ ॥ 40 (50/54)

T.S.4.2.9.6 - Kramam

हो॒त्रा इति॑ हो॒त्राः॑ ॥ अ॒भू॒दि॒द॒म् । इ॒दं वि॒श्व॒स्य॑ । वि॒श्व॒स्य॑ भु॒व॒न॒स्य॑ ।
भु॒व॒न॒स्य॑ वा॒जि॒न॒म् । वा॒जि॒न॒म॒ग्नेः॑ । अ॒ग्ने॒र् वै॒श्वान॑र॒स्य॑ । वै॒श्वान॑र॒स्य॑
च । चे॒ति॒ च ॥ अ॒ग्नि॒र् ज्यो॒ति॒षा॑ । ज्यो॒ति॒षा॑ ज्यो॒ति॒ष्मा॒न् ।
ज्यो॒ति॒ष्मा॒न् रु॒क्मः॑ । रु॒क्मो॑ वर्च॒सा॑ । वर्च॒सा॑ वर्च॒स्वा॒न् ।
वर्च॒स्वा॒नि॒ति॒ वर्च॒स्वा॒न् ॥ ऋ॒चे॒ त्वा॑ । त्वा॒ रु॒चे॑ । रु॒चे॒ त्वा॑ ।
त्वा॒ स॒म् । स॒मि॒त् । इ॒थ् स्र॒व॒न्ति॑ । स्र॒व॒न्ति॑ स॒रि॒तः॑ । स॒रि॒तो॒ न॒ ।
न॒ धे॒नाः॑ । धे॒ना इति॑ धे॒नाः॑ ॥ अ॒न्त॒र् ह॒दा॑ । ह॒दा॑ म॒न॒सा॑ । म॒न॒सा॑
पू॒य॒मा॒नाः॑ । पू॒य॒मा॒ना इति॑ पू॒य॒मा॒नाः॑ ॥ घृ॒त॒स्य॑ धा॒राः॑ । धा॒रा॑ अ॒भि॒ ।
अ॒भि॒ चा॒क॒शी॒मि॒ । चा॒क॒शी॒मी॒ति॒ चा॒क॒शी॒मि॒ ॥ हि॒र॒ण्य॒यो॒ वे॒त॒सः॑ ।
वे॒त॒सो॒ म॒द॒ध्यै॑ । म॒द॒ध्य॑ आ॒साम् । आ॒सामि॒त्या॒साम् ॥
तस्मि॑न्त् सु॒पर्णः॑ । सु॒पर्णो॑ म॒धु॒कृ॒त् । सु॒पर्ण॑ इति॑ सु – पर्णः॑ ।

मधुकृत् कुलायी । मधुकृदिति मधु - कृत् । कुलायी भजन् ।
 भजन्नास्ते । आस्ते मधु । मधु देवताभ्यः । देवताभ्य इति
 देवताभ्यः ॥ तस्यासते । आसते हरयः । हरयः सप्त ।
 सप्त तीरे ( ) । तीरे स्वधाम् । स्वधाम् दुहानाः ।
 स्वधामिति स्व - धाम् । दुहाना अमृतस्य । अमृतस्य धाराम् ।
 धारामिति धाराम् ॥ 41 (54/57) (प्रतिष्ठायै - सहस्रवीर्या -
 (परमं - विराट्थ - सप्त - तीरे - चत्वारि च) (A9)

T.S.4.2.10.1 - Kramam

आदित्यम् गर्भम् । गर्भम् पयसा । पयसा समञ्जन् । समञ्जन्थ्
 सहस्रस्य । समञ्जन्निति सं - अञ्जन् । सहस्रस्य प्रतिमाम् ।
 प्रतिमां विश्वरूपम् । प्रतिमामिति प्रति - माम् । विश्वरूपमिति
 विश्व-रूपम् ॥ परि वृडिग्ध । वृडिग्ध हरसा । हरसा मा । माऽभि ।
 अभि मृक्षः । मृक्षः शतायुषम् । शतायुषम् कृणुहि । शतायुषमिति
 शत - आयुषम् । कृणुहि चीयमानः । चीयमान इति चीयमानः ॥
 इमम् मा । मा हिंसीः । हिंसीर् द्विपादम् । द्विपादम् पशूनाम् ।
 द्विपादमिति द्वि - पादम् । पशूनां सहस्राक्ष । सहस्राक्ष मेधे ।

चतुर्थ काण्डे – द्वितीयः प्रश्नः – (TS 4.2)

सहस्राक्षेति सहस्र – अक्ष । मेध आ । आ चीयमानः । चीयमान
इति चीयमानः ॥ मयुमारण्यम् । आरण्यमनु । अनु ते । ते दिशामि ।
दिशामि तेन । तेन चिन्वानः । चिन्वानस्तनुवः । तनुवो नि । निषीद ।
सीदेति सीद ॥ वातस्य ध्राजिम् । ध्राजिं वरुणस्य । वरुणस्य
नाभिम् । नाभिमश्वम् । अश्वम् जज्ञानम् । जज्ञानं सरिरस्य ।
सरिरस्य मद्ध्ये । मद्ध्य इति मद्ध्ये ॥ शिशुम् नदीनाम् । नदीनां
हरिम् । हरिमद्रिबुद्धम् । अद्रिबुद्धमग्ने । अद्रिबुद्धमित्यद्रि – बुद्धम् ।
अग्ने मा । मा हिंसीः । हिंसीः परमे । 42 (50/56)

T.S.4.2.10.2 - Kramam

परमे व्योमन् । व्योमन्निति वि-ओमन् ॥ इमम् मा । मा हिंसीः ।
हिंसीरेकशफम् । एकशफम् पशूनाम् । एकशफमित्येक शफम् ।
पशूनाम् कनिक्रदम् । कनिक्रदं वाजिनम् । वाजिनं वाजिनेषु ।
वाजिनेष्विति वाजिनेषु ॥ गौरमारण्यम् । आरण्यमनु । अनु ते ।
ते दिशामि । दिशामि तेन । तेन चिन्वानः । चिन्वानस्तनुवः ।
तनुवो नि । निषीद । सीदेति सीद ॥ अजस्रमिन्दुम् । इन्दुमरुषम् ।
अरुषम् भुरण्युम् । भुरण्युमग्निम् । अग्निमीडे । ईडे पूर्वचित्तौ ।

पूर्व॑चित्तौ॒ नमो॑भिः । पूर्व॑चित्ता॒विति॑ पूर्व - चित्तौ॒ । नमो॑भिरिति॒
 नमः॑ - भिः॒ ॥ स पर्व॑भिः । पर्व॑भिर्. ऋतु॑शः । पर्व॑भिरिति॒
 पर्व - भिः॒ । ऋतु॑शः कल्प॑मानः । ऋतु॑श इत्यृ॒तु - शः ।
 कल्प॑मानो॒ गाम् । गाम् मा । मा हि॑सीः । हि॑सीरदिति॒म् ।
 अदि॑तिं वि॒राज॑म् । वि॒राज॑मिति॒ वि - राज॑म् ॥ इम॑समु॒द्रम् ।
 समु॒द्रस्य॑ शत॑धारम् । शत॑धारमु॒त्सम् । शत॑धारमिति॒ शत - धार॑म् ।
 उत्सं॑ व्य॒च्यमान॑म् । व्य॒च्यमान॑म् भुवन॑स्य । व्य॒च्यमान॑मिति॒
 वि - अ॒च्यमान॑म् । भुवन॑स्य मद्ध्य॑ । मद्ध्य॑ इति॒ मद्ध्य॑ ॥
 घृ॒तम् दुहा॑नाम् । दुहा॑नामदि॒तिम् । अदि॑तिम् जना॑य । जना॑याग्ने॑ ।
 अग्ने॑ मा । मा हि॑सीः । 43 (50/56)

T.S.4.2.10.3 - Kramam

हि॑सीः पर॑मे । पर॑मे व्यो॒मन् । व्यो॒मन्निति॑ वि - ओ॒मन् ॥
 गव॑यमा॒रण्यम् । आ॒रण्यम॑नु । अनु॑ ते । ते दि॒शामि॑ । दि॒शामि॑ तेन॑ ।
 तेन॑ चि॒न्वानः॑ । चि॒न्वान॑स्तनु॒वः । तनु॒वो नि॑ । निषी॑द ।
 सी॒देति॑ सीद ॥ वरू॑न्निम् त्वष्टुः॑ । त्वष्टु॑र् वरु॑णस्य । वरु॑णस्य ना॒भिम् ।
 ना॒भि॒मवि॑म् । अवि॑म् जज्ञा॑नाम् । जज्ञा॑ना रज॑सः ।

चतुर्थ काण्डे - द्वितीयः प्रश्नः - (TS 4.2)

रज॒सः॑ पर॒स्मात् । पर॒स्मादि॒ति॒ पर॒स्मात् ॥ म॒ही॒ सा॒ह॒स्री॑म् ।
सा॒ह॒स्री॑म॒सुर॒स्य । अ॒सुर॒स्य मा॒याम् । मा॒याम॒ग्ने॑ । अ॒ग्ने मा ।
मा हि॒सीः॑ । हि॒सीः॑ पर॒मे । पर॒मे व्यो॑मन् । व्यो॑म॒न्निति॒
वि-ओ॒मन् ॥ इ॒मामू॒र्णायु॑म् । ऊ॒र्णायुं॑ व॒रुण॒स्य । व॒रुण॒स्य मा॒याम् ।
मा॒याम् त्व॒चम् । त्व॒चम् प॒शूनाम् । प॒शूनाम् द्वि॒पदाम् । द्वि॒पदाम्
चतु॑ष्पदाम् । द्वि॒पदामि॒ति द्वि - प॒दाम् । चतु॑ष्पदामि॒ति चतुः-प॒दाम् ॥
त्वष्टुः॑ प्र॒जानाम् । प्र॒जानाम् प्र॒थमम् । प्र॒जानामि॒ति प्र - जा॒नाम् ।
प्र॒थमम् ज॒नित्रम् । ज॒नित्रम॒ग्ने॑ । अ॒ग्ने मा । मा हि॒सीः॑ ।
हि॒सीः॑ पर॒मे । पर॒मे व्यो॑मन् । व्यो॑म॒न्निति॒ वि - ओ॒मन् ॥
उ॒ष्ट्रमा॒रण्यम् । आ॒रण्यम॒नु । अ॒नु ते । 44 (50/52)

T.S.4.2.10.4 - Kramam

ते दि॒शामि॑ । दि॒शामि॑ ते॒न । ते॒न चि॒न्वा॒नः । चि॒न्वा॒नस्त॒नुवः॑ ।
त॒नुवो॑ नि । नि॒षीद॑ । सी॒देति॑ सी॒द ॥ यो अ॒ग्निः । अ॒ग्निर्ग॒नेः ।
अ॒ग्ने स्त॒पसः॑ । त॒पसो॒ऽधि॑ । अ॒धि जा॒तः । जा॒तः शो॒चात् ।
शो॒चात् पृ॒थि॒व्याः । पृ॒थि॒व्या उ॒त । उ॒त वा॑ । वा दि॒वः । दि॒वस्परि॑ ।

तैत्तिरीय संहिता क्रम पाठे (TS 4.2)

परी॒ति परि॑ ॥ येन॑ प्र॒जाः । प्र॒जा वि॒श्वकर्मा॑ । प्र॒जा इति॑ प्र - जाः ।
वि॒श्वकर्मा॑ व्या॒नट् । वि॒श्वकर्मे॑ति वि॒श्व - कर्मा॑ । व्या॒नट् तम् ।
व्या॒नडिति॑ वि-आ॒नट् । तम॑ग्ने । अ॒ग्ने हे॒डः । हे॒डः परि॑ । परि॑ ते ।
ते वृ॒णक्तु॑ । वृ॒णक्त्विति॑ वृ॒णक्तु॑ ॥ अ॒जा हि । ह्य॒ग्नेः । अ॒ग्नेरज॑निष्ट ।
अज॑निष्ट गर्भा॒त् । गर्भा॒थ् सा । सा वै । वा अप॑श्यत् । अप॑श्यज्
जनि॑तारम् । जनि॑तारम॒ग्रे । अग्र॑ इत्य॒ग्रे ॥ तया॑ रो॒हम् । रो॒हमा॑यन् ।
आ॒यन्नुप॑ । उप॑ मे॒द्ध्यासः॑ । मे॒द्ध्यास॑स्तया॒ । तया॑ दे॒वाः ।
दे॒वा दे॒वता॑म् । दे॒वता॑म॒ग्रे । अग्र॑ आ॒यन् । आ॒यन्नित्या॑यन् ॥
शर॑भमा॒रण्यम् ( ) । आ॒रण्यम॑नु । अनु॑ ते । ते दि॒शामि॑ ।
दि॒शामि॑ तेन॑ । तेन॑ चि॒न्वानः॑ । चि॒न्वान॑ स्तनु॒वः । तनु॒वो नि॑ ।
निषी॑द । सीदे॑ति सीद ॥ 45 (59/62)

(अ॒ग्ने मा हि॑सी-र॒ग्ने मोष्ट॑मा-रण्यम॑नु-शर॑भम्-नव॑ च) (A10)

T.S.4.2.11.1 - Kramam

इन्द्रा॑ग्नी रो॒चना । इन्द्रा॑ग्नी इतीन्द्र॑ - अ॒ग्नी । रो॒चना दि॒वः ।
दि॒वः परि॑ । परि॑ वाजे॑षु । वाजे॑षु भूष॑थः । भूष॑थ इति॑ भूष॑थः ॥

चतुर्थ काण्डे – द्वितीयः प्रश्नः – (TS 4.2)

तद् वाम् । वां चेति । चेति प्र । प्र वीर्यम् । वीर्यमिति वीर्यम् ॥
शनथद् वृत्रम् । वृत्रमुत । उत सनोति । सनोति वाजम् ।
वाजमिन्द्रा । इन्द्रा यः । यो अग्नी । अग्नी सहुरी । अग्नी इत्यग्नी ।
सहुरी सपर्यात् । सहुरी इति स – हुरी । सपर्यादिति सपर्यात् ॥
इरज्यन्ता वसव्यस्य । वसव्यस्य भूरेः । भूरेः सहस्तमा । सहस्तमा
सहसा । सहस्तमेति सहः – तमा । सहसा वाजयन्ता । वाजयन्तेति
वाज – यन्ता ॥ प्र चर्षणिभ्यः । चर्षणिभ्यः पृतना । चर्षणिभ्य
इति चर्षणि – भ्यः । पृतना हवेषु । हवेषु प्र । प्र पृथिव्याः ।
पृथिव्या रिरिचाथे । रिरिचाथे दिवः । रिरिचाथे इति रिरिचाथे ।
दिवश्च । चेति च ॥ प्र सिन्धुभ्यः । सिन्धुभ्यः प्र । सिन्धुभ्य इति
सिन्धु – भ्यः । प्र गिरिभ्यः । गिरिभ्यो महित्वा । गिरिभ्य इति
गिरि – भ्यः । महित्वा प्र । महित्वेति महि – त्वा । प्रेन्द्राग्नी ।
इन्द्राग्नी विश्वा । इन्द्राग्नी इतीन्द्र – अग्नी । विश्वा भुवना ।
भुवनाऽति । अत्यन्या । अन्येत्यन्या ॥ मरुतो यस्य ।
यस्य हि । हि क्षये ॥ 46 (50/60)

T.S.4.2.11.2 - Kramam

क्षये॑ पा॒थ । पा॒था दि॒वः । दि॒वो वि॒मह॑सः । वि॒मह॑स इति॑
वि - म॒हसः॑ ॥ स सु॒गोपा॑तमः । सु॒गोपा॑तमो॒ जनः॑ । सु॒गोपा॑तम
इति॑ सु॒गोप - त॒मः । ज॒न इति॑ ज॒नः ॥ य॒ज्ञैर् वा । वा य॒ज्ञवा॑हसः ।
य॒ज्ञवा॑हसो वि॒प्रस्य॑ । य॒ज्ञवा॑हस इति॑ य॒ज्ञ - वा॑हसः । वि॒प्रस्य॑ वा ।
वा म॒तीना॑म् । म॒तीना॑मिति॑ म॒तीना॑म् ॥ म॒रुतः॑ शृणु॒त । शृणु॒ता हव॑म् ।
हव॑मिति॑ हव॑म् ॥ श्रि॒यसे॑ क॒म् । क॒म् भा॒नुभिः॑ । भा॒नुभिः॑ स॒म् ।
भा॒नुभि॑रिति॑ भा॒नु - भिः॑ । स॒म् मि॒मिक्षि॑रे । मि॒मिक्षि॑रे ते ।
ते र॒श्मिभिः॑ । र॒श्मिभि॑स्ते । र॒श्मिभि॑रिति॑ र॒श्मि-भिः॑ । त ऋ॒क्वभिः॑ ।
ऋ॒क्वभिः॑ सु॒खाद॑यः । ऋ॒क्वभि॑रित्यृ॒क्व - भिः॑ । सु॒खाद॑य
इति॑ सु - खा॒दयः॑ । ते वा॒शीम॑न्तः । वा॒शीम॑न्त इ॒ष्मिणः॑ । वा॒शीम॑न्त
इति॑ वा॒शि - म॑न्तः । इ॒ष्मिणो॑ अ॒भीर॑वः । अ॒भीर॑वो वि॒द्रे । वि॒द्रे
प्रि॒यस्य॑ । प्रि॒यस्य॑ मा॒रुत॑स्य । मा॒रुत॑स्य धा॒म्नः । धा॒म्न इति॑ धा॒म्नः ॥
अव॑ ते । ते हे॒डः । हे॒ड उ॒त् । उ॒दुत्त॑मम् । उ॒त्तम॑मित्यु॒त् - त॒मम् ॥
क॒या नः॑ । नश्चि॒त्रः । चि॒त्र आ । आ भु॑वत् । भु॒वदू॑ती ।
ऊ॒ती स॒दावृ॑धः । स॒दावृ॑धः स॒खा । स॒दावृ॑ध इति॑ स॒दा - वृ॑धः ।

चतुर्थ काण्डे – द्वितीयः प्रश्नः – (TS 4.2)

सखेति॑ सखा॑ । कया॑ शचि॑ष्ठया । शचि॑ष्ठया वृ॒ता ।

वृ॒तेति॑ वृ॒ता । 47 (50/57)

T.S.4.2.11.3 - Kramam

को॑ अ॒द्य । अ॒द्य यु॒ङ्क्ते॑ । यु॒ङ्क्ते॑ धु॒रि । धु॒रि गाः॑ । गा ऋ॒तस्य॑ ।
ऋ॒तस्य॑ शिमी॑वतः । शिमी॑वतो॒ भामि॑नः । भामि॑नो॒ दुर्ह॑णायून् ।
दुर्ह॑णायूनिति॑ दुः – ह॒णायू॑न् ॥ आ॒सन्नि॑षून् ह॒थ्स्वसः॑ ।
आ॒सन्नि॑षूनित्या॒सन् – इ॒षून् । ह॒थ्स्वसो॑ मयो॒भून् । ह॒थ्स्वस॑ इति॑
ह॒थ्सु – असः॑ । मयो॒भून् यः॑ । मयो॒भूनिति॑ मयः-भून् । य ए॒षाम् ।
ए॒षाम् भृ॒त्याम् । भृ॒त्यामृ॑णधत् । ऋ॒णध॑त् सः । स जी॑वात् ।
जी॒वादि॑ति जी॒वात् ॥ अ॒ग्ने न॑य । नया॑ । आ दे॒वाना॑म् । दे॒वाना॑ञ्
शम् । शम् नः॑ । नो॒ भव॑न्तु । भव॑न्तु वा॒जेवा॑जे । वा॒जेवा॑ज इति॑
वा॒जे – वा॒जे ॥ अ॒प्स्वग्ने॑ । अ॒प्स्वित्य॑प् – सु । अ॒ग्ने स॑धिः ।
स॑धिष्व । तव॑ सः । सौष॑धीः । ओष॑धीरनु । अनु॑ रु॒ध्यसे॑ ।
रु॒ध्यस॑ इति॑ रु॒ध्यसे॑ ॥ गर्भे॑ सन् । सन् जा॒यसे॑ । जा॒यसे॑ पुनः॑ ।
पुन॑रिति॑ पुनः॑ ॥ वृषा॑ सोम । सोम॑ द्यु॒मान् । द्यु॒माञ् अ॒सि ।
द्यु॒मानिति॑ द्यु – मान् । अ॒सि वृषा॑ । वृषा॑ दे॒व । दे॒व वृष॑व्रतः ।

तैत्तिरीय संहिता क्रम पाठे (TS 4.2)

वृष॑व्र॒त इति॑ वृष॑ - व्र॒तः । वृषा॑ धर्मा॑णि । धर्मा॑णि दधिषे॑ ॥
दधिष॑ इति॑ दधिषे॑ ॥ इ॒मम् मे॑ ( ) । मे॑ वरु॑ण । वरु॑ण तत् ।
तत् त्वा॑ । त्वा॑ या॒मि । या॒मि त्वम् । त्वम् नः॑ । नो॒ अग्ने॑ ।
अग्ने॑ सः । स त्वम् । त्वम् नः॑ । नो॒ अग्ने॑ ।
अग्ने॑ इत्यग्ने॑ ॥ 48 (61/66)

(हि - वृ॒ता - म - ए॒काद॑श च) (A11)

Prasna Korvai with starting Padams of 1 to 11 Anuvaakams :-

(वि॒ष्णोः क्र॒मोऽसि॑ - दि॒वस्प - र्य॒न्नप॑ते - ऽपे॒त - स॒मितं - या॑
जा॒ता - मा नो॑ हि॒सी - द॒भ्य॒स्थाद् - ध्रु॒वा - ऽस्या॑दि॒त्यङ्ग॒र्भ -
मि॒न्द्रा॒ग्नी रोच॑ - नै॒काद॑श)

Korvai with starting Padams of 1, 11, 21 Series of Panchaatis :-

(वि॒ष्णो - रस्मि॑न् ह॒व्ये - ति॑ त्वा॒ऽहं - धी॒तिभि॑ - ह्यो॒त्रा -
अ॒ष्टाच॑त्वा॒रि॒शत्)

First and Last Padam of Second Prasnam of 4th Kandam

(वि॒ष्णोः क्र॒मोऽसि॑ - त्व॒न्नो अग्ने॑ स त्व॒न्नो अग्ने॑)

चतुर्थ काण्डे – द्वितीयः प्रश्नः – (TS 4.2)

॥ हरिः ओं ॥

॥ इति चतुर्थ काण्डे द्वितीयः प्रश्नः – क्रम पाठः समाप्तः ॥

=====

Details of Panchati, Padam and Krama Vaakyam for Kandam 4 – Prasanam 2 – TS 4.2

	Panchati	Padams	Krama Vaakyams
Anuvakam 1	5	266	297
Anuvakam 2	4	204	224
Anuvakam 3	4	216	238
Anuvakam 4	4	198	218
Anuvakam 5	6	322	361
Anuvakam 6	5	268	298
Anuvakam 7	4	189	216
Anuvakam 8	3	161	172
Anuvakam 9	6	304	334
Anuvakam 10	4	209	226
Anuvakam 11	3	161	183
Total →	48	2498	2767